

P III 88

PS 791

Anul III.

1879.

1878

15 IULIE 1879

ALBINA CARPATILOR

fôia beletristică, științifică și literară
cu ilustrațiuni.

Redactor:
Iosif Popescu.

Editor:
Visarion Roman.

Apare în Sibiu

la 15 și ultima fiă-cărei luni în fascicule de câte două côle.

Preful abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:		Pentru România:	
Pe an	6 fiorini — gr.	Pe an	16 Lei noi.
" 6 luni	3 " "	" 6 luni	8 " "
" 3 "	1 " "	" 3 "	4 " "

O fasciculă costă 25 / cruceri, s'ed 70 bani.

Abonamente se pot face ori-când, ér numerii apăruți dela începutul anului pân' atunci se trămit noilor abonați.

Abonamentele se fac la editorul fôiei în Sibiu, la birourile postale și la librării.

Pe învîltorea fôiei se primesc ori-ce înverate,

fiia cu litere garmond costă la prima publicare 7 cr., la cele următore 6 cr. v. a., și timbru de 30 cr. pentru fiă-care publicare.

Numărul 9.

SUMARIU.

Tecst: Adio, după H. de Balzac (continuare). — Stelele, poesiă de V. Alecsandri, traducere francesă de M. Cohen. — Datine, credințe și moravuri române: *Vergeul*, de S. Fl. Marian. — Când își duce cine-va femeia la bal. — Memoriile unui stomach, (continuare). — Femeia „cultă”, de Iosif Popescu. — Copilul, poesiă de I. Moșoiu. — Gândaoul Colorado. — Varietăți: *Statistică, Modă, Notițe economice, Momente de distraoțiune, Bibliografă, Gicituri.*

Ilustrațiuni: Din Sevilla cea bêtănă. — Gândaoul Colorado.

ALBINA CARPAȚILOR.

Apare la 16, și ultima săptămână luni, în fascicula de 2 cote. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 26 cr. 50 ban. — Abonamentele se fac la editorul Vianion Roman în Sibiu, la colectanții în oficiile poștali și la toate librăriile.

Adio,

după H. de Balzac.

(Continuare.)

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
ROMÂNE

— „Sărmana mea nepoată înnebunise.” adăgă medicul după un moment de tăcere. „Ah! domnule, reîncepu el apucând mâna domnului d'Albon, cât a fost de îngrozitoare viața acestei femei, atât de june, atât de delicate! După ce fu despărțită, printr'o nenorocire neauzită, de acest grenadir din gardă, cu numele Fleuriot, ea fu tirată, în decurs de două ani, în urma armatei, jucăria unei turme de mișei. Ea umbla, după cum mi s'a spus, cu picioarele goale, rău îmbrăcată, rămânea luni întregi fără îngrijire, fără nutre-ment; acum ținută în spitale, acum gonită ca un dobitoc. Dumnezeu singur cunoșce nenorocirile, peste care a trecut această nenorocită. Ea era într'un mic oraș al Germaniei, închisă cu nebunii, pe când rudele, care o credeau mortă, își împărțeau rămasul ei. În 1816, grenadirul Fleuriot o recunoscă într'un birt din Strasburg, unde ajunsese după ce eșise din prinsore. Nișce țărani istorisiră grenadirului, că contesa trăise o lună întregă într'o pădure, și că ei cercaseră să o prindă, fără însă de a reuși. Atunci mă găsiam la câte-va miluri departe de Strasburg. Auzind ceea ce se spunea despre o fată sălbatică, avui dorința de a adeveri faptele străordnare care dedeau materiă la povești ridicule. Ce mă făcu recunoscând pe contesa? Fleuriot îmi spuse tot ce știa din această istorie de plâns. Dusei pe acest sărman om cu nepoată-mea în Auvergne, unde avui nenorocirea de a-l perde. El avea puțină putere asupra domnei de Vandières. Singur el a putut-o îndupleca să se îmbrace. Adio! acest cuvânt, care pentru ea este totă limba, îl spunea odinioară rar. Fleuriot întreprinsese de a redeștepta în ea câte-va idei; dar n'a isbutit, decât a o face să pronunțe ceva mai des acest trist cuvânt. Grenadirul știa să o distragă și să o ocupe jucându-se cu ea; și prin el, speram; dar . . . .”

Unchiul Stefaniei tăcu un minut.

— „Aici,” reîncepu el, „a găsit o altă creatură cu care parca se înțelege. Acesta este o țărancă idiotă, care cu totă uriciunea și stupiditatea ei, a iubit un zidar. Acesta a voit să o ia în căsătorie, fiind-că ea posedă ceva pământ. Sărmana Genovevă a fost în decurs de un an cea mai fericită creatură de pe lume. Ea se gătia, și mergea Duminica să jöce cu Dallet; Genoveva înțelegea amorul; în inima și spiritul ei era loc pentru un simțămint. Dar Dallet s'a gândit altfel. A găsit o fată cu mintea întregă și cu pământ mai mult decât Genoveva. Dallet a părăsit dară pe Genoveva. Această sărmană creatură a perdut puțină inteligență, pe care i-o desvoltase amorul, și nu mai știa decât să păzescă vacile și să taie erbă. Nepoată-mea și această sărmană fată sunt ore-și cum amice prin lanțul nevedut al ursitei lor comune, și prin sentimentul, care cășunează nebunia lor. Eță, veți?” duse unchiul Stefaniei conducând pe marchizul d'Albon la ferestră.

Magistratul observă într'adever pe frumoasa contesă ședând pe pământ în pola Genovevei. Țărancă, înarmată cu un peptene mare de os, își puneă totă băgarea de samă să descurce lungile plete negrii ale Stefaniei, care o lăsa să facă scoțând țipete nădușite al cărora accent trăda o plăcere resimțită din instinct. Domnul d'Albon se înfioră vedând abandonul corpului și nepăsarea animală, care trăda la contesa o lipsă desăvârșită a sufletului.

— „Filip! Filip!” strigă el, „nenorocirile trecute nu sunt nimic. — Nu este dară speranță?” întrebă marchizul. Bêtrânul medic rădică ochi la cer.

— „Adio, domnule,” duse domnul d'Albon stringând mâna bêtrânului. „Amicul meu mă așteptă, nu vei întâr-șia de a-l vedea.”

— „Așadară tot e ea?” strigă Sucey, după ce auzi cele dintăiu cuvinte ale marchizului d'Albon. „Ah! mă

„Indoiam încă!” adăogă el lăsând să cadă câte-va lacrimi din ochii săi negri, a căror expresiune era de obicei severă.

— „Da, este contesa de Vandières,” răspuse magistratul.

Colonelul se sculă repede și se îmbracă cu grabă.

— „Ei bine, Filip,” duse magistratul uimit, „nebunit-ai?”

— „Dar nu mai sufer,” răspuse colonelul cu simplitate. „Această noutate a liniștit toate durerile mele. Și ce rău ași putea simți când cuget la Stefania? Mă duc la Bunii-omeni, să o văd, să-î vorbesc, să o tămăduesc. Ea e liberă. Ei bine, fericirea ne va surîde, seî nu este nici o provedință. Cređi tu dară, că această sîrmană femeia ar putea să mă audă și să nu-și recăstige mintea.”

— „Ea te-a mai văđut fără a te recunoște,” replică cu blândețe magistratul, care, observând speranța esaltată a amicului seî, căuta să-î inspire indoeli salutare.

Colonelul tresări, dar începu să suriđă lăsând să-î scape o ușoră mișcare de necredință. Nimeni nu cuteză să se opună la scopul colonelului. În câte-va ore fu așezat în schit, lângă medic și contesa de Vandières.

— „Unde este ea?” strigă el sosind.

— „Pst!” fî răspuse unchiul Stefaniei. „Ea dorme. Privește, etă-o.”

Filip vădu pe sîrmana nebună stărcită la sore pe o bancă. Capul ei era protegeat în contra fierbințelii aerului printr'o pădure de pîr împrașciat pe față; brațele ei atârnau cu grația până la pămînt; corpul ei zăcea într'o posă elegantă ca al unei căprioare; picioarele îi erau indoite sub ea, fără silă; sînul ei se rădica după intervale egale; pelea, fața ei aveau acea albeță de porcelan care ne face să admirăm atât de mult figura transparentă a copiilor. Nemișcată lângă ea, Genoveva ținea în mână o ramură, pe care Stefania o rupsesse fără indoelă de pe vârful cel mai înalt al unui plop, și idiotă mișca încet acest frunđiș de-asupra sotei sale adormite, pentru a alunga mușcele și a răcori atmosfera. Țeranca privi pe domnul Fanjat și pe colonel; pe urmă, ca un animal care și-a recunoscut stăpânul, întorse încet capul cătră contesa, și continua de a veghia asupra ei, fără a fi dat cel mai mic semn de surprindere seî de inteligență. Aerul era arđetor. Banca de petră părea că scântează, și livadia trămitea cătră cer acei aburi ușori care plutesc și străluce de-asupra erburilor ca o pulbere de aur; dar Genoveva părea că nu simte această căldură consumătoare. Colonelul strînse cu violență mâinile medicului într'ale sale. Lacrămî, eșind din ochii soldatului, curseră de-alungul obrajilor lui bărbăteșci și căđură pe pașiște la picioarele Stefaniei.

— „Domnule,” duse unchiul, „etă două ani de când inima mea se rupe în fiă-care ți. În curînd vei fi ca mine. Decă nu vei plânge, vei simți tot atât de tare durerea.”

Acești două omeni se înțeleseră; și, din nođ, strîngîndu-și tare mâinile, rămaseră nemișcați, privind liniștea admirabilă pe care o respândia somnul asupra acestei creaturi fermecătoare. Din timp în timp, Stefania scotea un suspin, și acest suspin, care avea toate aparințele simțibilității, făcea pe nenorocitul colonel să se înfiore de plăcere.

— „Vai!” îi duse încet domnul Fanjat, „nu te înșela, domnule, acum o veđi în totă mintea ei.”

Cei ce ad stăt cu deliciu câte-va ore întregi ocupați cu a privi dormind pe o persoană iubită cu frăgedime, vor

înțelege fără indoelă simțămîntul dulce și cumplit care agita pe colonel. Pentru el, acest somn era o ilusiune, deșteptarea trebuia să fiă o mörte, și cea mai cu urgență din toate mörțile.

De odată un ied alergă în trei sărituri cătră banca și mirosi pe Stefania, pe care o deșteptă acest sgomot; ea sări cu ușurință în picioare, fără ca această mișcare să fi speriat pe capriciosul animal; dar când observă ea pe Filip, fugi, urmată de soțul ei cvadrupeđ, până la un gard de soc; pe urmă scose acel mic țipet de pasere speriată pe care-l mai audise colonelul lângă grila, unde apăruse contesa pentru întâia oră domnului d'Albon. În sfîrșit, se urcă pe un pseudo-eben, se încuibă în coróna verde a acestui arbore, și începu să se uite la străin cu băgarea de samă a priveghitorei celei mai curioase din pădure.

— „Adio, adio, adio!” duse ea, fără ca sufletul să fi împărtașit o singură inflexiune sensibilă acestui cuvînt.

Acesta era nepăsarea paserei, care-și cantă aria.

— „Nu mă recunoște,” strigă colonelul în desperare. „Stefanio! este Filip, Filip al tîu, Filip!”

Și sîrmanul soldat înaintă cătră eben; dar când fu la trei pași dela arbore, contesa îl privi, ca pentru a-l deside, deși un fel de expresiune sficioasă trecu prin ochiul ei; pe urmă, dintr'o singură săritură, fugi de pe eben pe un acacia, și de acolo, pe un brad, unde se balanță din ramură în ramură cu o ușurință neauđită.

— „Nu o urmări,” duse domnul Fanjat cătră colonel.

„Aî pune între ea și domniata o aversiune, care ar putea deveni neînvinșă; îți voiđ ajuta ca să i te faci cunoscut și să o domesticești. Vino pe banca acesta. Decă nu vei băga în samă pe această sîrmană nebună, nu vei întărđia de a o vedea apropiindu-se pe nesimțite pentru a te examina.”

— „Ea! să nu mă recunoască și să fugă de mine!” repetă colonelul așezându-se cu spatele cătră un arbore al cărui frunđiș umbria o bancă rustică; și capul seî se plecă pe pept. Doctorul rămase în tăcere. De odată contesa se scoborî încet din vârful bradului, flușturînd ca un foc rătăcitor, lăsându-se câte-odată în voea undulațiunilor, pe care le imprima vîntul arborilor. Ea se opria pe fiă-care crengă pentru a spiona pe străin; dar, văđîndu-l nemișcat, sări în sfîrșit pe erbă și veni la el cu un pas încet, peste livadia. Când se așezase lângă un arbore, care se afla cam la deuce picioare dela bancă, domnul Fanjat duse încet cătră colonel:

— „Scöte cu îndemănare câte-va bucăți de zahar din buzunarul meü din drepta și arată-i-le, ea va veni; voiđ renunța bucuros, în favorea D-tale, la plăcerea de a-î da zaharicale. Prin mijlocirea zaharului, pe care-l iubește cu patimă, vei obicinui-o să se apropie pe D-ta și să te recunoască.”

— „Când era femeia,” răspuse cu tristețe Filip, „n'avea gust pentru mîncările cu zahar.”

Când mișcă colonelul cătră Stefania bucata de zahar, pe care o ținea între policarul și arătătorul mînei drepte, ea scose un nou țipet sîlbatic, și se aruncă cu juțelă asupra lui Filip; pe urmă se opri, luptându-se în contra fricei instinctive pe care i-o inspira el; se uita la zahar și întorcea capul pe rînd, ca acei nenorociți căni cărora stăpânul le opresc de a se atinge de o mîncare înainte de a le fi recitat încet una din cele diu urmă litere ale alfabetului. În sfîrșit patima dobitoceșcă învinse frica, Stefania se

aruncă asupra lui Filip, înaintă cu sfelă frumoasă ei mână brună pentru a-și apuca prada, atinse degetile iubitelui său, apucă zaharul și dispăru într'un tușiș. Această scenă grozavă copleși pe colonel, care isbucni în lacrimi și fugi în salon.

— „Amorul să aibă ore mai puțin curagiū decât amiciția?” îi duse domnul Fanjat. „Am speranță, domnule baron. Sărmana mea nepotă era într'o stare cu mult mai de plâns decât aceea în care o veți.”

— „Este cu puțință?” strigă Filip.

— „Ea rămânea golă,” răspuse medicul.

Colonelul făcu un gest de grōză și păli; doctorul credu că recunoșce în această palōre niște simptome nepălăcute, veni să-i pipăe pulsul, și îl găsi în prada unor friguri violini; prin îndemnuri repetite îi succese să-l pună în pat, și îi pregăti o ușoră dosă de opium, pentru a-i procura un somn liniștit.

Se petrecură cam opt zile, în decursul cărora baronul de Sucey fu adesea în prada unor neliniști de mōrte; și în curēnd ochii săi nu mai avură lacrimi. Sufletul său, adesea zdrobit, nu putu să se obișnuască cu priveliștea pe care i-o prezenta nebunia contesei, dar contractă, așa dicēnd, cu această situațiune crudă, și găsi ușurări în durerea sa. Eroismul său nu cunoscū margini. El avu curagiul de a domestici pe Stefania, alegēndu-i zaharicale; puse atâta îngrijire la aducerea acestui nutremēt, știu să păzescă atât de bine modestele cuceriri pe care voia să le facă asupra instinctului iubitei sale, această rămășiță a inteligenței sale, încât îi succese să o facă mai domestică decât fusese până acuma. Colonelul se scobora în totă dimineța în parc; și decă, după ce căutase multă vreme pe contesa, nu putea să gtească pe care arbore se balanța încet nici unghiul în care se pitulase pentru a se juca cu o pasere, nici pe care coperiș se urcase, atunci fluera aria atât de celebră. Plecând în Siria, de care era legată aducerea aminte de o scenă a amorului lor. Îndată Stefania alerga cu ușurința unui cerb tinēr. Ea se obișnuise atât de bine de a vedea pe colonel, încât nu-i mai era frică de el; în curēnd se obișnui să ședă pe genunchii lui și să-l stringă cu brațul ei uscat și agil. În această pozițiune atât de scumpă amanților, Filip da câte-va zaharicale lacomei contese. După ce le mânca pe tōte, adesea se întempla ca Stefania să viziteze buzunarele amicului său prin gesturi, care aveau repedițiunea mecanică a mișcărilor maimuței. Când era prea sigură, că nu mai era nimic, ea se uita la Filip cu un ochiū limpede, fără idei, fără recunoștință; atunci se juca cu el; ea cerca să-i tragă ghetetele pentru a-i vedea piciorul, îi sfășia mânășile, își punea pălăria lui; dar îl lăsa să trecă cu mâinile prin părul ei, să o cuprindă în brațele sale, și primia fără plăcere sărutări fierbinți; în sfērșit îl privia în tăcere când vērșea lacrimi; ea înțelegea fluieratul: Plecând în Siria, dar lui Filip nu-i succese să o facă a-și pronunța numele ei de Stefania! Filip era susținut în grozava lui întreprindere printr'o speranță care nu-l părăsia nici odată. Decă, într'o frumoasă dimineță de tōmnă, vedea pe contesa ședēnd liniștită pe o bancă, sub un plop îngălbenit, sărmanul amant se culca la picioarele ei, și o privia în ochi până când voia ea să-l lase, sperând că lumina care eșia din ei va redeveni inteligentă; câte odată, își făcea iluziune, și credea că vede aceste rațe dure și nemișcate, vibrând

din nou, îmblândite, viețuitoare, și striga: „Stefanio! Stefano! tu m'audī, tu mē veđi!” Dar ea asculta sonul acestui glas ca un sgomot, ca șueratul vântului care mișca arburi, ca mugetul vacii pe care se urca ea; și colonelul își frângea mâinile de desperare, desperare pururea nouă. Timpul și aceste încercări zadarnice îi înmulțiau durerea. Într'o seră, când cerul era liniștit, în tăcerea și pacea acestei asil cāmpenesc, doctorul observă de departe pe baronul încercând un pistol. Bētrānul medic înțelese că Filip nu mai avea speranță; el simți tot sângele stringēndu-se la inimă, și decă resistă ametelei care-l cuprindea, această o făcu pentru că mai bine voia să-și vedă nepotă în viață și nebună decât mōrtă.

El alergă.

— „Ce faci?” duse el.

— „Acesta e pentru mine,” răspuse colonelul arētdnd pe o bancă un pistol încercat, „și etă pentru ea!” adăogă el îndesând foitașul în fundul armei pe care o ținea.

Contesa era întinsă pe pământ și se juca cu glōnțele.

— „Nu știi dară,” replică cu recelă medicul, care-și ascunse spaima, „că astă-nopte a dis în somn: „Filip!”

— „Ea m'a numit!” strigă baronul lăsând să-i cadă pistolul pe care-l rădică Stefania; dar el i-l smulse din mână, luă pe cel ce era pe bancă și fugi.

— „Sărmană mititică!” strigă medicul, fericit pentru succesul violenței sale. El strinse nebuna la pept, și continuă:

— „Te-ar fi ucis, egoistul! vrea să te omōre, pentru că suferă. Nu știe să te iubescă pentru tine, copila mea! Noi îl ertăm, nu-i așa? e fără minte, și tu nu ești decât nebună. D-deđ singur trebuie să te chiāme la el. Noi te credem nefericită, pentru că nu ieși parte la miseriile noastre, proști ce suntem! — Dar,” duse el punēndu-o pe genunchii săi, „tu ești fericită, nimic nu te supēră; tu trāești ca paserea, ca cerbul.”

Ea se aruncă asupra unui puiū de mierlă care săria, îl luă scoțēnd un mic țipēt de satisfațiune, îl sugrumă, îl privi mōrt, și îl lăsă la piciorul unui arbore fără a se mai gândi la el.

A două di, îndată ce se făcu diuă, colonelul se scoborî în grădină, căută pe Stefania, el credea în fericire; ne găsindu-o șueră. Când veni iubita lui, o luă de braț; și umblând pentru prima oră la olaltă, se duseră sub o boltă de arbori veștejiți ale cărora frunđe cădeau la suflarea dimineții. Filip se nfiōră de plăcere.

— „Amorul meu,” îi duse el sărutând cu ardōre mânășile contesei, „eu sunt Filip.”

Ea îl privi cu curiositate.

— „Vino,” adăogă el stringēndu-o. „Simți tu bātēnd inima mea? Ea a bātut numai pentru tine. Eă tot te iubesc. Filip n'a murit, el e aci, lângă tine. Tu ești Stefania mea și eu sunt Filip al tēu.”

— „Adio,” duse ea, „adio!”

Colonelul se nfiōră, că-cl el credu a băga de samă că esaltarea lui se împărtașia iubitei sale. Strigătul său sfășietor, escitat prin speranță, această silință din urmă a unui amor vecinic, al unei pasiuni delirante, redeșteptă rațiunea amicei sale.

— „Ah! Stefano vom fi fericiti.”

Ea scose un țipēt de satisfațiune, și ochii ei avură o vagă lucire de inteligență.

— „Ea mă recunoșce!... Stefano!...“

Colonelul simți inima umflându-i-se, pleopele i se umediră. Dar vădu de odată pe contesa arătându-i o bucătică de zahar pe care-l găsisse scormonind buzunarele lui Filip, pe când acesta vorbia. Așadară el luase drept cutare omenescă acest grad de rațiune pe care-l presupune maliția maimuței. Filip leșină. Domnul Fanjat găsi pe contesa șezând pe trupul colonelului. Ea mușca din zahar arătându-și plăcerea prin gesturi pe care le-ar fi admirat cine-va, decă, pe când avea rațiunea, ea ar fi voit să imiteze în glumă papagalul său pisica sa.

— „Ah! amicul meu,“ strigă Filip recăpătându-și simțirile, „mor în fiă-care ți, în fiă-care moment! Iubesc

prea tare! Ași răbda toate, decă, în nebunia ei, ar fi păstrat ceva din caracterul femeesc. Dar să o veți pururea sëlbatice și chiar fără pudore, să o veți...“

— „Îți trebuia dară o nebulie de operă,“ duse cu amărăciune doctorul. „Și devotamentul D-tale de amor este supus la prejudețe? Ei ce! domnule, eu m'am despoet pentru D-ta de trista fericire de a nutri pe nepotă-mea, și-am lăsat plăcerea de a te juca cu ea, n'am păstrat pentru mine, decăt însărcinările cele mai grele. Pe când D-ta dormi, eu veghez asupra-ți, eu... Dute, domnule, părăsește-o. Părăsește această tristă pustnicia. Eu știu trăi cu această scumpă creatură; eu înțeleg nebunia ei, pândesc gesturile ei, sunt în secretele ei. Odată îmi vei mulțami.“

(Va urma.)

Stelele.

Cuvintele de Vasile Alecsandri.

Dela mine pân' la tine
Numai stele și lumine!
Dar ce sunt acele stele?
Sunt chiar lacrămile mele!
Ce din ochii-mi au sburat
Și pe cer s'au aninat.
Cum se-anină despre zori
Roua limpede pe florii.

Versat-am multe din ele
Pentru sorțea țerei mele,
Multe pentru cei ce sunt
Pribegii după pământ,
Multe lacrimi de jălire...
Dar de dulce fericire
Ah! versat-am numai două
Și-s luciferi amândouă!

Les étoiles.

Textul francez și musica de M. Cohen.

La nuit dans ses sombres voiles,
Parseme le ciel d'étoiles.
Mais ces astres qu'elle sème
Ne sont que les larmes même,
Qui s'échappant de mes yeux
S'en vont scintiller aux cieux;
Tels scintillent sur les fleurs
De l'aurore les doux pleurs.

J'ai versé pour ma patrie
Plus d'un larme attendrie.
Beaucoup pour ceux que le sort
Voue à l'implacable mort.
Que de larmes de tristesse!
Mais des larmes d'allegresse,
Je n'en ai versé que deux,
Deux astres de plus aux cieux!

Datine, credințe și moravuri române,

de S. Fl. Marian.

Vergelul.

III.

Venim acum la a doua specie de Vergel, adică la acea parte de datine și credințe, care, după cum am spus și mai sus, cu puține deosebiri esențiale, se află în toate provinciile locuite de Români.

E știut că fiă-care om, fără deosebire, dorește să-și cunoască viitorul. Mulți din poporul de jos întrebuintează spre acest scop diferite mijloce superstițioase. Unii alergă pe la babele vrăjitoare, ca acestea să le cate în cărți și în palmă, să le arunce bobii, eră alții se duc pe la „zodierii“, ca aceștia să le spuie tot ce stă scris despre densus în „cartea sorțiii (?)“ Înse dintre toți acești omeni superstițioși și plini de încredere în spusele și tâlcurile zoderilor și a babelor știutore, nime nu e așa de curios despre viitorea lor sorțe ca fetele cele mari. Înțeleg pe fetele, care duc dorul măritatului. Dar curiositatea acestora se mărginește mai mult numai la cunoșcerea „ursițiilor“, adică a viitorilor lor soți: cine și cum vor fi aceștia? frumoși sêu urți? bogați sêu sêraci? tineri sêu bătrâni? bunii sêu răi? blândi sêu înținați? isteți sêu tăntălăi? și la cunoșcerea timpului când se vor mărita.

Etă ce voește mai nainte de toate să șcie o fată mare!

Însă e lucru rar ca o fată cinstită să alerge pe la zoderii și vrăjitoare ca să-și caute viitorul. Dôră numai

„fetele cele stătute,“ cum le numește poporul, care au trecut de mult peste anii măritșului, și totu-și ar vrea, sêrmenele, să se mărite și ele și nu știu unde le e sorțea și norocul, unde le e partea; sêu acelea, care cu ori ce preț ar vrea să se mărite după cutare fecior, însă acesta nici nu caută la dênsele. Numai unele ca acestea umblă pe la vrăjitoare. Fetele cinstite nu fac acesta nici când, știind prea bine că în sêra spre Sântul-Vasile sêu anul nou ele pot să-și cunoască viitorii lor soți și timpul când se vor mărita și fără de ajutorul vrăjitoarelor și a zoderilor, și atunci fără de a intra prin gurile omenilor, fără de a fi luate în ris și fără de ași perde vaza și numele cel bun, precum din contră și-l pierd cele ce âmbălă pe la vrăjitoare și zoderii.

În sêra Sântului-Vasile sêu a anului nou mai multe fete mari, care voesc să-și cunoască ursiții și timpul când se vor mărita, se adună la o casă anumită sêu și la una dintre dênsele.

Acastă adunare de fete mari cu scopul de a cunoște ursiții, timpul când se vor mărita, și totă petrecerea lor se numește de cătră Români ardeleni din ținutul Bârgăului și al Năsêudului, după cum am spus și mai nainte, cu un cuvânt tehnic poporal „Vergel.“

Principele Dimitrie Cantemir e cel dintăiu și după cât știu eu până acuma, cel de pe urmă autor român,

care scrie despre o datină a Moldovenilor de felul „Vergelului, de care este vorba, numindu-o „Vergelat“).

Etă ce ne spune el despre această datină strămoșească: „Vergelatul este o specie de devinațiune, ce se face în noaptea spre prima Ianuarie; Moldovenii adică pun în această noapte niște vergele în anumită ordine, și cred că în dimineță li se arată tot binele și răul, ce are să-i ajungă în decursul anului. Tot acesta o fac și prin linte, bobii și ole, așezate într'un mod cum știu ei“).

Ca despre toate celelalte datine și superstițiuni, despre câte a scris Cantemir, așa și despre această datină străvechie, ne-a lăsat numai un schelet, încât, cetind șirele de mai sus, nimeni nu-și poate face o închipuire destul de lămurită despre ea. Alăturându-le însă și asemănându-le cu cele ce vor urma mai la vale, vom afla cu toate acestea că „Vergelatul“ lui Cantemir nu poate fi decât o schiță foarte restrânsă și mică a „Vergelului“ din ceștiune.

Dar să lăsăm Vergelatul lui Cantemir și să ne întorcem la obiect.

Am spus chiar din capul locului că la această petrecere a fetelor, numită „Vergel,“ participă numai fete mari. Feciorii, în genere, n'au intrare. Și deși participă vreunul, două se și mai mulți inși, aceia nu se amestecă mai la nimica, ci stau numai de o parte și privesc la cele ce se petrec.

Conducătoarea acestei petreceri de fete, care e de

1) Noi până acum n'am dat peste această numire la popor.

2) Descrierea Moldovei. București 1875, pag. 157, editura Societății academice. —

obiceiul o babă bătrână, ce se pricepe foarte bine la asemenea lucruri, se stăpâna casei, se și o fată mai espertă, se numește „Ursitoare“).

După ce a înserat bine și după ce s'au adunat toate fetele, câte au avut să se adune, ursitoarea face semn că profetirea ursiților acuși se începe, deci s'astupe

bine ferestrele ca să nu se vadă nimic de afară.

Fetele, supuse întru toate voci ursitoarei, fac ceea ce li se poruncește.

Ursitoarea așterne acumina masa, aduce apoi o mulțime de obiecte, precum: cuțit, sare, pipărușă, pâne, cărbune, apă, peptene, perie, inel, pără, și altele și le așază toate frumos lângă olaltă. Apoi tot pe acea masă pune diferite vase, precum: blide, talgere, ole, scafe și altele pe care le întorce cu fundul în sus. Făcând acesta ursitoarea spune fetei să iasă până în tindă se și afară, și când va striga-o să intre ăra în nuntru.

Fata ese. Ursitoarea și cu celelalte fete ascund iute obiectele sub vasele de pe masă, adică sub fiă-care vas pun câte un obiect. Apoi fetele se pun în giurul mesei, ăra ursitoarea în frunte strigă fetei de afară se între.

Ușa se deschide și fata, intrând se apropie cu temă de masă și cu mâna tremurândă rădică unul din vase.

Ursitoarea ia de sub vas obiectul ascuns și ursind dice:

1) Adeseori auzim pe poporul român vorbind despre „ursite,“ apoi despre „ursiți“ și „ursite“ și în urmă de „ursitor“ și „ursitoare“. Aici cred că, de ore ce ne e vorba despre „ursiți“ și „ursitoare,“ ar fi cel mai potrivit loc de a le da oreși care explicare: „Ursitele,“ despre care se va vorbi mai pe larg în „Mitologia

Din Sevilla cea bătrână. (Pag. 142)

— „Fata mea! tu ai rădicat un cuțit. Acesta însemnează, că ursitul, adică bărbatul tău va fi un om aprig. El va avea o limbă ca tăișul cuțitului, cu care adeseori va tăea inima ta.”

Bieta fată, auzind acesta, se sperie, i se face părul măciucă, și gâlfeșind, abia se mai poate ținea pe picioare.

— „Nu te speria, draga mea!” — îi dăce una din nevestele, care și ele au venit la această petrecere și stau de o parte, — „și eu am rădicat odată un cuțit și totuși mi-am căpătat un bărbat destul de bun.”

Ursitorea face semn altei fete să iasă afară. Aceasta ese. Cele din nuntru schimbă iute obiectele de sub vase. Se face apoi semn și fata de afară intră era în nuntru. Ea merge drept către o ulcică și o întorce. Sub aceasta se află un pieptene. Tote se uită acuma cu curiositate la ursitorea să vedă ce va spune. Aceasta dăce:

— „Fata mea! tu ești norocoasă. Tu vei avea un bărbat aspru, dar bun la inimă. Pieptenele e cam neplăcut când ne pieptenăm cu densusul, dar apoi ne place părul frumos pieptenat¹⁾.”

Urmază acuma altă fată. Aceasta rădică piperușă.

— „Și tu vei fi norocoasă, draga mea!” — îi dăce bătrâna ursitorea. — „Piperușă e iute, înfocată, dar apoi e și bună, sănătoasă. Bărbatul tău va fi iute la mână, dar după aceea bun și iubitor.”

A patra fată rădică o bucată de cărbune.

— „Tu vei avea un bărbat înalt, sănătos, bine-făcut și cam negricios,” — dăce ursitorea, — „dar bagă de samă să nu-l aprinzi, pentru-că nu-l vei putea stinge decât cu lacrimi²⁾.”

A cincea fată rădică sarea.

— „Fără sare nimic n'ar fi bun” — începe ursitorea, — „fără sare nici o mâncare nu s'ar putea face. Bărbatul tău va fi sarea ta, el îți va face placută viața. Dragostea lui va fi pentru tine, ceea ce este sarea în mâncare. Însă și tu trebuie să te porți cum se cade cu densusul, că-cî de nu, — vei fi șciind dicala:

Sarea-i bună la fierțură,
Însă nu peste măsură³⁾.

A șasea fată rădică apa.

Ursitorea începe:

— „Apa e foarte folositoare, dar și stricăcioasă, după cum adică o șcim întrebuința. Bărbatul tău va fi un om bun, decât tu te vei purta bine cu el; dar decât nu vei avea minte destulă, el va fi biciul tău.

deco-română,“ sunt, după credința poporului, trei ține care împăresc norocul și sorțea fiă-cărui om când se naște. „Ursiții” și „ursitele” în înțeles pasiv sunt feciorii și fetele, care dela nașterea lor sunt meniți, predestinați de către ținele ursite a fi partea, soția cutăruia și cutăruia. „Ursitorii” și „ursitorea,” în înțeles activ sunt acele persoane, bărbați și femei, care prin diferite mijloce superstițioase, profeteșc celor ce-i întrebă: cum le va fi ursitul său ursita. Sunt, cum am dăce, preoții ținelor ursite. De multe ori însă am văzut că unii din Români confundă „ursitorii” și „ursitorea” cu „ursiții” și „ursitele”, dându-le același înțeles, ceea ce nu e corect, deore-ce „ursitorii” și „ursitorea” sunt cei ce ursesc, esplică, pe când „ursiții” (feciorii) și „ursitele” (fetele) sunt de mai înainte predestinați, meniți de ținele „ursite.”

¹⁾ După credința Româncelor din Bucovina pieptenile însemnează fudulie, mai cu samă cu privire la feciori, că-cî vor rămănea necăsătorii.

²⁾ Cărbunele, după credința Româncelor din Bucovina, însemnează o cărbă peste an.

³⁾ I. C. Hiușescu. Proverbele Românilor. Sibiu 1877, pag. 168.

Altă fată rădică pânea.

— „Draga mea!” — urmează ursitorea — „tu vei fi foarte norocoasă. Vei avea un bărbat bun ca pânea de toate țilele; sănătos, plăcut și iubit ca și pânea ce o iubim mai mult între toate mâncările, și de care nici-odată nu ne urtm¹⁾.”

Viind altă fată la rând rădică peria.

— „Tu ai să te măriți, fata mea, în scurtă vreme,” — dăce ursitorea, dar nu în satul tău, ci te vei mărita după un fecior de peste pădure, că-cî, veți, peria însemnează pădure²⁾. Ce se atinge de ursitul tău, ce să-ți spun? — va fi cam bătrân, un fecior tomnatic său chiar veduioiu³⁾. Cât despre sorțea ta, despre viitorea ta viेतă, n'am nimic alta, decât să-ți aduc aminte de cântecul pe care, cred eu, îl vei fi șciind pôte mai bine și decât mine.

Ascultă!

În sat străin decât-i mere
Îi mănca pâne cu miere,
La inimă nu mai mere.
Și-i mănca pâne cu vin,
La inimă-i tot venin⁴⁾.

Fata care a venit acuma la rând, rădică inelul. Ursitorea, cum îl zăreșce, dăce:

— „Fiă-care șcie că inelul însemnează logodnă. Deci tu, draga mea, ai să te măriți cât de curând aici în loc, în sat la tine, și bărbatul tău are să fiă un fecior tiner, șcii colea, cum dăce cântecul:

Mândru, frumușel
Tras pîntr'un inel⁵⁾.”

Cea din urmă fată rădică petra.

— „Ah! scumpa mea!” — eschiamă bătrâna ursitorea, încrețindu-și fruntea, — „îmi pare destul de rău, dar ce să-ți fac, trebuie să-ți spun, că încă lung timp vei rămănea nemăritată. Aceasta însemnează petra, bat-o părdalnicul s'o bată⁶⁾.”

Astfel una după alta vin la rând toate fetele, câte sunt adunate la acest Vergel, și ursitorea le urseșce, le esplică și profeteșce după obiectele rădicate, cum vor fi ursiții, viitorii lor bărbați. Fireșce că obiectele, care au fost odată rădicate, ursitorea nu le mai tâlcueșce și de a doua oră, ci tâlcul, esplicarea fetei de mai înainte rămăne și pentru cea din urmă.

Sfășind cu vasele și cu obiectele mai sus înșirate, le strîng de pe masă, le pun fiă-care la locul lor și încep a-și profeti prin alte mijloce, care le va fi sorțea, precum: prin topirea plumbului, prin albuș de ou, prin perii de porc, prin o para său ban, prin lumfnărele și prin turțițe de aluat.

Să începem mai întâiu cu topirea plumbului, său a cositorului.

Fetele adunate pun apă rece ne'ncepută într'o stra-

¹⁾ I. Vulcan. Novele, tom. II, Peșta 1879, pag. 6—13. — Fr. Longin. „Sera de Sân-Vasiu” publ. în „Familia” anul IV, Peșta 1868, Nr. 45, pag. 532. — Cu excepțunea celor ce s'au arătat mai sus tot așa se află această datină și la fetele române din Bucovina.

²⁾ Com. de D-nul Georgie Brăilén, învățător din Bilea, sat în Bucovina. — În povești aflăm asemenea că dintr'o perie ce o arunca Feți-frumușii în calea Smeilor și a altor ființe mitologice, încă se face pădure. —

³⁾ Credința Româncelor din Siretiu.

⁴⁾ Poesii populare române, adunate și publicate de mine, tom. II, Cernăuți 1875, pag. 197.

⁵⁾ Com. de D-nul G. Brăilén.

⁶⁾ Idem.

chină, însă mai ales într'un păhar. După acesta topește într'o lingură seacă în alta ceva plumb și apoi îl tornă în apă. Dacă din plumbul turnat în apă se formeză ceva ca un chip de om, atunci se crede despre fata, pentru care se face acesta, că se va mărita; ăr de nu se formeză nimic, decât numai niște grămeți de plumb, din care nimic nu se poate deduce și explica, atunci se crede că nu se va mărita. De cumva însă se formeză un chip de om și pe lângă el mai multe puncte, atunci, crede fata care a topit plumbul, că viitorul ei bărbat, ursitul ei, va fi om bogat, om cu stare; ăr de cumva se formeză numai chip de om fără de puncte, atunci crede ea că viitorul ei bărbat va fi un om sărman¹⁾. De se formeză din plumbul topit și turnat în apă o biserică, viitorul soț al fetei pentru care se tornă plumbul, va fi preot; de se formeză pădure, bărbatul ei va fi pădurar; de se formeză o cruce, crucea e ursitul ei, va să dică n'are ce se mai aștepta la măritat, că-cî încă înainte de acesta are să moră. De se formeză un fel de sulită, sabie, seacă pușcă, atunci bărbatul ei va fi soldat. În scurt, de pe forma ce o capătă plumbul topit își explică fiă-care fată, seacă mai bine ăr, le-o explică ursitorea fiă-careia cum fi va fi bărbatul, ce fel de stare și meșteșug va avea, cum va fi la făptură și cam cât are să trăească²⁾.

După topirea plumbului urmază perii de porc.

Fetele dau la o parte din vatra focului parte cărbunii, parte cenușa, așa ca vatra, unde arsese mai înainte focul să rămăe curată. După acesta fiă-care fată iea pe

¹⁾ Com. de D-nul P. Beșia.

²⁾ Credința Româncelor din Bucovina. — Această credință există și în alte părți locuite de Români.

rând câte două peri de porc și menindu-i dă unuia numele unui fecior pe care și-a pus ea de mai înainte ochiul, adică pe care și-l dorește de soț, ăr altuia numele seacă. Pe acei peri, astfel botezați, îi pun apoi în vatra focului dicend:

Cum nu stai perii de porc pe foc,
Așa să nu stee ursitul meă în loc!...

Dacă, prin fierbițela focului se'ntănesc perii și se'mpreună, se crede că numiții tineri se vor căsători, ăr dacă, prin încălzire, perii se depărtază unul de altul, atunci tinerii, a căror nume îl portă acești peri, nu se vor căsători. Va să dică fata nu va avea parte de feciorul, pe care și-a pus ochiul³⁾.

După ce sfârșesc cu perii de porc încep a-și profeti sôrtea și norocul prin un albuș de ou. Ieă adică un bliid, însă mai ales un păhar cu apă rece ne'ncepută, apoi sparg un ou de găină și lasă să-i curgă tot albușul în apă. Dacă din albușul acesta se formeză în cât-va un chip de om, atunci fata, pentru care se face această cercare de noroc, se va mărita în anul ce urmază. ăr dacă din acest albuș nu se formeză nimic din care să pôtă fata alege și explica, atunci, crede ea, că nu se va mărita. De cumva din albușul turnat în pahar se formeză un chip de om și pe lângă densus mai multe puncte, atunci crede fata, că viitorul ei bărbat va fi un om bogat și va avea oi multe; ăr de cumva din albuș se face chipul singur, fără de puncte, atunci crede ea că viitorul ei bărbat va fi un om sărac⁴⁾.

³⁾ Datina și credința fetelor din Bucovina și a celor din ținut. Bărgăului și Năsăudului în Ardel. Veđi și W. Schmidt: Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Romănen Siebenburgens. Hermannstadt 1866, pag. 4.

⁴⁾ Com. de D-nul P. Beșia.

Când își duce cine-va femeia la bal.

Mă veți găsi ridicul, dar deore-ce mi-am propus să scriu ceva ca niște memorii, voiă face tôte mărturisirile de lipsă. Așadar încep a vă spune, că tot îmi iubesc soția, deși suntem căsătoriți de șese luni. O jumătate de an de fericire și căsnicie, pentru mine două noțiuni identice, n'au putut micșora puterea iubirei mele. Clotilda e atât de răpitoare, are atât de rar capricii, seacă și dacă le are șcie să-și ceră ertare cu un suris atât de seducător. Ea este atât de pușin cochetă și eă atât de pușin gelos. Suntem totdeuna în cea mai bună înțelegere, și nici nu se pôte altfel. Ne iubim cu pasiune, chiar ca în dramele moderne, și ne-am probat-o de o miă de ori. Șciă de sigur, că într'o singură ernă am danțat împreună mai mult de 60 de contradanțuri. Părinții, cari la început erau în contra acestei uniri, nu putură rezista unei astfel de iubiri: devenirăm dară o păreche. Jurați pe cartea legii și pe evanghelia iubire și protecțiune Clotildei mele; ea îmi jură din parte-și iubire și supunere. Apoi abia îi lăsați timpul, să-și deponă gătela de mirsă, și-o dusei, ca un avar care ascunde o comoră, într'o proprietate de țără retrasă și liniștită. Aci, în mijlocul câmpurilor înflorite, a pădurilor umbröse, tăcute, misteriose, în mijlocul frumoșei naturi, atât de fragede și pline de vietă, ca inimile noastre, prelungii luna de miere în șese luni.

Erna ne rechiămă la oraș. Mă întorsei acasă fără

părere de reă, ceea ce făcu plăcere soției mele. Eram veseli că am scăpat de vederea cerului ploios, moros, a naturii urte, lipsite de frunde; ne aduserăm cu noi tötă fericirea, că-cî fericirea locuia în inimile noastre. Totuși de vre-o două, trei septemăni, de când suntem în oraș, ne-am și măniat förte serios... Vă voiă povesti tötă aventura, pentru ca să-mi spuneți pe conștiință cine are dreptate, Clotilda seacă eă.

— „Uite, dragă," disei într'o di cătră ea, arătându-i un bilet, pe care chiar îl primisem, „D-nul M.... ne invită pe Sămbătă la balul seacă. Nu-i așa, că nu mergem?"

— „Și de ce să nu mergem?" Strigă ea cu o ușoră umbră de voe rea; „balul va fi förte frumos, se vorbește mult despre el."

— „O, nu te supăra," răspunsei eă cam iritat, „dăcă voești, vom merge.... Dar credeam că plăcerile ernii vor fi destul de numărăse, și că n'ai lipsă să te arunci îndată în cel dintăiu bal, la care suntem invitați."

— „Să mă arunc.... ce espresione!" Deore-ce voiam să încungiur furtuna, care era să isbucnescă asupra capului meă, îi dedei în grabă învoirea mea; înțelegerea se restabili înainte de a fi fost conturbată. De ce și voiam să nu mergem la bal? De, șciă și eă?...

În ziua de bal aveam chiar mult de lucru; ieșii dimineța și nu mă putui întorce decât serea, ud, sfârșit de

ostenelă și urft. Când intrai, Clotilda era frisată. Era iritată peste măsură, și pot spune, că avea de ce: croitoria nu-i adusese încă haina. După ce mă arătați cât se poate de compătimitor față cu acea nenorocire, mă pusei la masă; Clotilda refuză într'un mod puțin amabil, de a lua parte la ospet: nu-i era fôme . . . Mâncăi pentru prima ôră singur . . . Tote au un început. Afurisit de bal . . .

Croitoria veni. Clotilda plină de admirațiune pentru originalitatea și bunul gust al lucrului, uită blestemurile, pe care le pronunțase mai nainte asupra artistei; dar, deore-ce mă uitasem în visuri la colțul căminului, ea mă trimise fără milă să mă îmbrac. Mă supusei cu un suspin. Ah, cu cât mai bucuros ași fi petrecut sêra în halatul meu, întins într'un fotel môle, cu o carte în mână și cu nevasta lângă mine. După câte-va minute eram gata; acum și Clotilda trebuie că ajunsese destul de departe cu toaleta. Ea veni la ideia de a mă chiâma într'ajutor, pentru-că bucătărăsa se arătase nefindemânatică. Mă supusei, deore-ce rolul meu se mărginea la atât; dar avui nenorocirea de a împunge pe Clotilda cu un ac, a rupe un nod, a colocolși o garnitură, ceea ce mă făcu să recunosc, că în scurt timp va trebui să-mi înmulțesc personalul de serviciu cu o fată de casă. Nu mă scăpai cu atâta, că-cî căpetai dela Clotilda un potop de batjocuri și cuvinte amare; mă aruncaî descurăgiat și asudat într'un fotel și începuî a bănuî lucrurile cele mai ciudate. Fui scos din visurile mele prin vocea blândă a soției mele, care mă întrebă, decă plecăm. Cocheta! după ce aruncase o privire lungă asupra înfățișerei sale, își regăsise voea bună; ea e într'adevăr răpitoare în toaleta de bal! Ea se apropiă de mine, își puse mânușitele pe umerii mei, atinse cu fragedele sale buze de rosă fruntea mea; mânia mea, tristeta mea, totul fugi; n'aveam puterea să mă fiu mândios, plecarâm: ea veselă, eu cu totul resignat.

Balul este frumos . . . e o îmbulzělă, de nu te poți mișca. Eșci împins, strivit, nădușit; nu poți face trei pași fără a lua într'ajutor mâinile și cotele. Îți calcă pe picioare, îți strivesc cõpsele . . . Balul este fõrte frumos. Sunt acolo multe și prea frumoșe dõmne, și totuși face senzațiune intrarea Clotildei; ea a băgat-o de samă; o gcesc după surisul ei. O conduc la cel dintâiu loc gol, care se ofere. Un nour de tineri o impresoră, toți se întrec pentru contradanțurile ei; se începe o adevărată luptă pentru ea. Departe însê de a se supără pentru aceșta, Clotilda se uită împieguri, răspunde, suride tuturor, numai mie nu, mie care o privesc numai pe ea, numai ei îi vorbesc, numai ei îi surd. Aceșta promite ceva! Dõmne, de ce altădată mi-ad plăcut balurile atâta, și de ce nu le pot suferi acum! Îmi era greu să mă transpun în noua mea situațiune. Când jucaî pentru ultima ôră — abia sunt 9 luni de atunci — admiram aceste figurî fragede, aceste toailete elegante, care astăî mi se par atât de nefsemnate. Ca holteiu fără grijă, atunci provocam tõe femeile; mai la tõe le spuneam vorbe frumoșe și unele mă ascultau destul de bucuros. Ôre toți tinerii sunt așa; ôre tot ce spuneau eu atunci nevestelor altora, se va spune acum nevetei mele? Ôre? . . . Ah, Dõmne! . . . Mă smulsei cu silă din nebunele mele gânduri și pentru a mă distrae căutaî cunoscute prin bal . . . Mă pusei lângă bêtâna dõmnă Capelenu, o mobilă vechiă, respectabilă, care mă primia totdeuna bine înainte de căsătorie; conversa-

țiunea ei nu prea este atrăgëtore, dar totuși void putea scăpa de mine însumi. Îi adresez câte-va cuvinte; ea abia mă învredniceșce cu un răspuns; purtarea ei, care altădată era atât de prevenitõre, acum e mai mult decăt rece, este aprõpe nerușinată. Ce-i făcusem ôre? Ea mă necăjeșce cu toaleta Clotildei; vede cu plăcere, că nevastă-mea nu e cochetă; cugetă, că trebuie să mă simt fõrte fericit, de când sunt însurat, ea, Dõmna Capelenu, care altădată îmi ținea predici nesfârșite despre fericirea în căsnicie. Nu mă pot obișnui cu uimirea mea . . . Ah! am nimerit-o . . . buna femeia are o fată de măritat; reua ei voe de acum îmi esplică atențiunile de altădată: pusese ochii pe mine . . . Observai singură într'un unghiū, după vechiul ei obiceiū, pe D-ra Terpsichora Cârlan, o fată amabilă, la care n'am să-i reproșez nimic, afară de nume. Ea nu mai poate face pretensiuni. De mult încă concede, că e vèrșnică și nici nu i-ar fi plăcut să o nege cine-va. De altcum este creatura cea mai blândă și mai sinceră, pe care o cunosc; mă apropiu de ea.

— „Astă-seră nu joci, D-ră?“ — o întrebare fără tact.

— „Nu vrêu să joc.“

— „Una dintre cele mai bune jucătõre! Ce lucru ciudat!“

— „Îi numeșci ciudat! Cunosc lucruri și mai ciudate!“

— „Spre esemplu?“

— „Spre esemplu unui Dõmnă, cariî spun multă vreme fetelor, că pot iubi numai o femeia modestă, înțelptă și eruțătore, ș'apoi se însoră cu vre-o neprecugetată, risipitõre, extravaganță.“

— Vêd, că D-ra Terpsichora nu e chiar atât de blândă, cum credeam, că buna ei voe continuă, eternal ei suris față de mine, nu eraū cu totul desinteresate. Întrerupsei pe D-ra Cârlan în mijlocul observărilor ei amare, dicându-i spre a-mi rësbruna, că nu-mi aduc aminte să fi vorbit astfel cătră vre-o fată înainte de fericita mea căsătorie. Ea își mușcă buza și mă rugă să o conduc la D-na Capelenu, ceea mă grăbiū a îndeplini. Bune Dõmne! Cât de tare se va încărca astă seră socotela mea; decă aceste dõuë sgriptõrice, care mă observă, ar putea înțelege, ce se petrece în mine, ar fi fericite; dar nu mă simț obligat, să le procur această satisfacere.

— „D-ta eșci, drăguliță,“ dișe D-na Capelenu, rădicându-se la apropierea D-rei Terpsichora; apoi arêtând pe Clotilda . . . „ên te uită, ce veselă e Dõmna. E o plăcere să o veđi danțând.“ Apoi se întorse cătră mine și adăogă cu un suris reuțacios: „decă e tot atât de demătată, îți fac complimente.“ — Aceșta intențiune, de a mă vêtâma, mă irită cu atât mai mult, că-i reușise pe deplin. Pentru a-i astupa gura, îi rësponsei că Clotilda e tot veselă ca un copil și adăogăi: „Veđi, ce contrast formează ea cu acea Dõmnă lungă și urțciosă, care jõcă în fața ei . . . Cunoșci pe acea Dõmnă?“

— „Ce fel,“ strigă Terpsichora, „nu o cunoșci? este D-ra Capelenu.“

— „Ah, ertare,“ rësponsei înclinându-mă înainte D-nei Capelenu, care-și pierduse cumpetul cu totul, „n'am recunoscut-o. D-ra fiica D-tale s'a schimbât total.“ Și mă depărtaî mai mulțămit. Rësbrunarea e dulce!

Dar Clotilda, Clotilda, nu o mai cunosc. Vêdându-o aci la bal, mi-aduc bine aminte cum era înainte de căsătorie, și mă uimesc, mă speriu de schimbarea săvêrșită.

Cum? Acea copilă modestă, sficioasă, în toaletă simplă, cu ochiul plecat, cu acele mișcări stângace, naive, și totuși atât de răpitoare, să fiă ore aceeași, care ride acum cu cel dintâiu jucător venit? Este ore aceeași, care acum alunecă cu pas sigur pe acest parchet, ea, care altădată părea că-l atinge cu atâta sfielă? O! cine ar fi dis înaintea cu 15 zile, că era să suferă atât pentru această metamorfoasă!

— „Ce-ți lipsește, iubite? Ar dice cine-va, că ai idei ciudate, de când te-ai însurat.“ — Aceste cuvinte, care mă deșteptară din visurile mele, fură pronunțate de George Vitelescu, unul din acei amici de studiu, ce ne persecută totă viața cu nesărata lor intimitate și nesuferita lor lipsă de simț delicat. George a fost însurat; totă lumea vorbea despre reua purtare a femeiei sale; el o știe și pentru a astupa gurile rele, crede că trebuie să esagereze greșelile răposatei. El singur mă vorbește despre ea, și cu o nerușinare revoltătoare caută a descoperi în fiă-care casă aceleși întâmplări, care au turburat căsătoria sa.

— „Așadar ești însurat, sormanul meu amic,“ îmi dișe el, „n'ai vrut să ascuți de sfatul meu, cel puțin folosește-te de experiența mea. Nu-ți prea duce nevasta la bal. La cel dintâiu, la care am dus-o pe a mea, ea s'a aprins de două ori. E adevărat, că nevastă-mea . . . . Dar nu face nimic, păzește-o pe a ta. Un soț, veți tu, e urcios . . . . Într'aceea nu te prea încrede.“

— „Fii liniștit.“

— „Și nu mai fi nici întărtat, gelos, acesta aduce nefericire.“

— „Dar, gîde, cum vrei să fii?“

— „Dragul meu, îți potesc să nu fii nimic . . . . Dar să trecem la alt-ceva. Să ne uităm odată la omenii; nimic nu face să-î trecă cuiva vremea atât de plăcut, ca decă își ride de vecinul său. Privește la frumosul Leandro Jărescu, ce sentimental este!“

Mă uit într'acolo și vîd pe un tîner frumos, care chiar jîcă cu Clotilda. Vitelescu continuă: „Societatea femeiei tale trebuie, dîu, să-l facă foarte melancolic.“

— „Pentru ce?“

— „Așadar nu știi, că era înamorat de ea cu pasiune? În ziua căsătoriei tale vorbea serios, că se spânzură. Vîd cu plăcere, că nu a făcut-o.“

— „Batjocurosule!“

— „Nu-mi bat joc. Tînerul este foarte pasionat. Dar n'are stare și de aceea va reuși puțin pe lângă fetele noastre; ele vrîu șaluri de India și diamante; pe lângă femeile măritate . . . nu stau bun pentru nimic.“ Mă depărtați în grabă de Vitelescu; fiă-care cuvînt al lui era pentru mine o împunsătură de stilet; de l'ași mai fi ascultat, n'ași fi putut rezista dorinței, de a aplica pe afurisita lui față cea mai bună palmă, pe care a căpîtat-o vre odată. Mă pun la o masă de joc, d-nul Jărescu este partnerul meu; pun în contră-î, pierd, dublez, el ține, ăr pierd, într'un minut îmi căștigă 100 de Franci.

— „Consolază-te, amice, vei avea noroc în amor,“ dice Vitelescu, care m'a urmat. Mă întorc în sala de danț, orchestra începe un vals — toți alergă, mă împing, era mai să cad, este D-nul Jărescu, care se repede la Clotilda. Furios și mulțămît, că am găsît un pretecs de cărtă, alerg la el.

— „Te-am împins, domnule,“ dice el cu politeță cătră mine, „dar făr de voe, nu voiam să fac pe Dîmna să

aștepte.“ — Trebuie să mă mulțănesc cu scusa; de altcum sunt atât de confus, de a vedea pe Clotilda valsând, încât nu mai pot cugeta la nimic. Clotilda, care nu valsa nici odată? care chiar m'a refuzat un vals, când căsătoria noastră era hotărîtă! Clotilda, care găsia valsul necuviincios . . . . Acest vals nu se sfîrșește. Celelalte părechii se opresc obosite, Clotilda și Leandro rămân aproape singuri, ochii tuturor sunt îndreptați asupra lor.

— „Ce bine valsează dîmna!“ dice înderîtul meu un tîner, „ce frumoasă e și ce fericit trebuie să fiă danțătorul ei!“

— „Bărbațul ei e și mai fericit,“ dice tare diavolescul Vitelescu. Și apoi adresându-se la mine: „Într'adevăr e răpitoare; dar trebuie să mărturisesc, că Jărescu este un bun danțător . . . .“ Vî las să gîciți celelalte suferințe în decursul balului, a căruia ore treceau atât de încet; cele mai mici împregiurări se uniau, pentru a mă face să-mi pierd mintea. Ascuns într'un unghiș aștept cu resignare desperată momentul, care va pune capîet suferințelor mele morale. În sfîrșit vîd căte-va mame ducîndu-și fetele, căți-va bărbați nevestele; șirurile se răresc, luminile fumează, o lampă se stinge, un praf gros acopere toaletele danțătoarelor; este timpul să plecăm. Mă duc la Clotilda; pentru prima oră pot vorbi cu ea, de când am intrat în afurisita sală de bal. —

— „Vrei să plecăm, Clotildo?“ — „Deja?“ — „Deja! Sunt trei ore de diminetă! Deja! Așadar n'a vîdut, căt sufer.“ — „Da, deja,“ dișeî eu, „sunt obosit.“ — „Să mergem, amicul meu.“ — Cu toate aceste blînde cuvinte, Clotilda a observat reua mea voe; ea se supune cu părere de reu, își iea boa și mantila, dar vîd din ochiul ei, că în lăuntru protesteză în contra acestei tiranii. — Atunci, pentru a mă infuriia pînă în ultimul moment, orchestra încrucișă voînța mea. La semnalul său jucătorii alergă; s'înțelege, că danțătorul femeiei mele e tot d-nul Jărescu.

— „Cum, dîmna, plecați de acuma?“

— „Sunt silită,“ răspunde Clotilda cu naivitate.

— „Ah, Domnule, acesta este o barbarie,“ îmi dice Leandro surîdînd. „Vî rog, dîmna, numai cadrilul acesta, trebuie să ni se lase gloria de a fi înmormîntat balul.“ — Clotilda îmi aruncă o privire rugătoare; fără multă ceremonie d-nul Jărescu îi iea boa; ea se lasă; eu mă așez descourageat. Și Clotilda, care chiar strîmbase din guriță, acum vorbește, jîcă și ride. Vitelescu avea dreptate . . . . Sunt fericit!

În sfîrșit contradanțul și balul se sfîrșește. Clotilda șede în litiera sa, eu îi urmez înboldorit în manta; reflecșiunile penibile nu mă înceteză; sormanul meu cap e plin de trista privești a unei sîrbători, în care am suferit atîta; melodia valsului mă rîsună în urechea mea, și vîd pe Clotilda cu Leandro sburînd în vîrtejul lui. Pe când pîșesc astfel mai departe, aud pe cine-va cîntînd vesel în urma mea; un tîner trece pe lângă mine și fredonează unele tacturi din cel din urmă contradanț; el mă stropesc cu noroiu de sus pînă jos și dispare . . . . Totuși l'am recunoscut și gîndurile mele sunt departe de a fi căpîtat pentru aceea o colore mai veselă. Suntem acasă, Clotilda se aruncă într'un fotel, e palidă, moroșă, toaleta ei e mototolită, frisura în disordine; de odată se uită la mine și isbucnește într'un rîs rîsunător.

— „Ce-ți lipsește?“ întrebai eu.

— „En privește, ce frumos ești,” răspuse ea, arătându-mi hainele . . . „Decă d-nul Jărescu n'ar fi avut bunătața de a-mi procura o litieră, și eu ași fi așa.” — Într'adevăr nu mă gândisem să-i aduc o litieră și ea rugase mai bine pe d-nul Jărescu să-i aducă una.

Clotilda se culcă și adorme îndată; eu nu pot dormi și, trebuie să o mărturisesc, îi pândesc visurile . . . Dar somnul ei e liniștit; i sunt mai recunoscător pentru acesta.

Clotilda se scolă târziu; eu ies. Când mă întorc, ea se așază la pianino.

— „Scumpul meu amic,” dice ea, „aude ce frumos

e valsul acesta. Deși mai nainte nu puteam cânta decât după foia, totuși l'am ținut minte.” — Ea cântă valsul de ieri. Într'aceea mă uit la ea; e palidă, ochii îi sunt turburi; o găsesc aproape urită.

— „Acest vals mă irită!” strig eu furios; „acest vals mă irită, încetază!” — Ea se uită la mine uimită și se oprește fără a dice un cuvânt. Apoi se pune la ferestră și se uită lung afară. Ea se înclină; o întreb, pe cine a salutat. — „Pe nimeni,” îmi răspunde și roșește. Alerg la ferestră și ved pe stradă un singur bărbat . . . pe d-nul Jărescu.

Liber după L. Venillot.

Memoriile unui stomach.

(Continuare.)

Dar să ne continuăm istoria.

Sunt pe la Rhin și ași dori să spun ceva despre frumsețile naturii sale, cu deosebire pentru că nu le-am putut vedea nici-odată. Dar mă tem, că s'a vorbit prea des despre tema acesta, de aceea mă rețin din pură conștiințiozitate să chîm în ajutor fantasia pentru a regala pe cetitor, cum se întemplă adesea, cu descrierea unor lucruri, pe care nici nu le-am văzut.

Din contră, calitatea mea de stomach mă obligă să amintesc, că schimbarea dietei mi-a pruit foarte bine și că am fost speriat numai odată — dar atunci cum se cade — de o bucată de jambon crud, pe care l'am respins cu energie și indignare. Ușorele vinuri de Rhin mi-au cauzat la început simțăminte neplăcute, de aceea mi s'a dat o sortă mai potrivită, numită Asmannshäuser.

În urma acestor schimbări mă restaurai în scurtă vreme că-cî încă de mai nainte am fost un amic al variațiunii. Peste tot trebuie să-ți spun, iubite cetitor, — că-cî nu las nici-odată neîntrebuințată ocaziunea unei explicații — trebuie să-ți spun, că facultatea de asimilațiune dă preferința variațiunii în mijlocele de nutreț și că nu se pôte găsi ceva mai nesănătos și mai respingător, decât de a mistui neîncetat bucăți mari din aceeași specie de carne.

Ușurința și curățenia aerului mă transpuseră de asemenea într-o dispozițiune adevărat veselă, că-cî aerul are totdeauna o influință mare asupra simțămintelor și sănătății mele: prin el se curăță dōmna Plumă.

Cu toate schimbările acestea în impregiurime, în mănăcare și beutură, nu uitaram iubirea noastră către frumoasa fată a fabricantului de ciorapi și golirăm câte-va pahare de Liebfrauenmilch în sănătatea și memoria ei.

Călătorirăm mai departe în Elveția, unde subțietatea vinului era mai să mă transformeze într'o butelcă de oțet, de aceea fui foarte vesel, când ne întorserăm și trecurăm granița franceză la Kehl.

Măncaram la escelenta table d'hôte în hotel de France din Strasburg și aci am fost tractat pentru prima oră cu „Bourgogne” atât de escelent, încât mi-ași fi dorit încă o păreche de buze, pentru a-l sorbe mai cum se cade. Îmi esprima plăcerea pentru această beutură într'un mod atât de neîndoios, încât căpetai cam prea multă bunătațe și trămisei un sol cu un pahar de prisos la D-nii Creeri, cari devenira atât de ciudați și seduseră tot corpul la o purtare atât de ridiculă, încât într'adevăr mă rușina de

tot lucrul acesta. Mărturisesc sincer, că nu cutez să povestesc cetitorilor mei tot ce se întemplă cu ocaziunea acesta; a două și însă, când mă simții foarte rău, indicați necesitatea, de a umbla de aci încolo mai cu rezervă cu astfel de beuturi și mă bucur de a putea spune, că sfatul meu a fost urmat cu punctualitate, că-cî stăpânul meu nu uitase supărările și suferințele de mai nainte.

Decă peste tot ar voi omenii să observe cu atențiunea cuviincioasă ori ce semn mic, pe care li-l dau, ar avea un folos nesfârșit de acolo și eu încă m'ași simții mai bine. Aci trebuie să mai rog pe cetitor să nu mă confunde cu lacomul și mincinosul berbant și păcătos, D-nul Cerul-gurei, de care am amintit și mai nainte, că este nedemn de oficiul său.

Cel mai de aproape conac a fost Parisul și în această capitală mi se arătară atențiuni foarte delicate. De obicei am fost condus în restaurațiuni de primul rang și mă ospetai adesea în societatea unor tineri ștregari francezi, la care veniturile forma un contrast foarte bătător la ochi cu viața ce duceau. Ei se pricepeau într'adevăr a comanda un bun „diner” și decă mi-ași mai putea aduce aminte de „menu”ul unui astfel de prând, l'ași insera aci, chiar decă ar fi numai în folosul acelor străini, cari se uită la o cartă de mănăcări franceză cu nișce ochi uimiți, ca și când ar studia hieroglife egiptene sau scrisōrea arameică.

În Paris observați cu ore-care surprindere, că deși Germanul și Englezul au renumele unor mănăc-mul, totuși Francezii cheltuesc pentru ospetele lor sume mai mari. Omeni, despre care se crede, că nu sunt în stare să-și câștigate atăția „sous”¹⁾, plătesc pentru prândul lor 5 până la 20 de Franci și consideră acesta ca un lucru, care se înțelege de sine. La amedii un dejun sdravên, la 7 ore un diner comme il faut, între pause cafea, liqueur, țigară, ghiată, sorbet etc. ca trecere de vreme, și la miedul-noptii pôte o farfuriă de grive fripte cu o butelcă de Șampaniă. Ori-ce Francez, pe care-l ertă punga, face pretenșiune la toate acestea, și gustă lucrurile bune ale vieții cel puțin în aceeași cantitate ca Germanul sau Englezul, cu acea deosebire, că gurmandul galic este un artist. Fiă-care mănăcare stă în relațiune de înrudire cromatică cu premergătōrea sa. Fiă-care aromată are un scop specific bine studiat și fiă-care butelcă de vin stă se în ar-

¹⁾ Monedă de 5 centime (ban). Il gagne des sous, câștigă bani.

moniă corăspundătoare, seû în disarmoniă cu deosebitul extremets, cu care este destinat a se amesteca. Este forțe de prisos, să descriu bucătăria engleză seû germănă pentru a arăta contrastul, dar când me gândesc la enormele bucăți de carne de vită, la greii bulgări ce înotă într'o miestură sărată și grasă, încungiurați de morecovi roșii de necaz și napî paliđi de spaimă, nu me pot apăra de ore-care fior intern și fac fără voe comparațiuni, care sunt forțe nefavorabile pentru bucătăria nefranceză.

În Paris păru sörtea peste tot forțe favorabilă stăpănului meû și când ne preambulăm odată prin Louvre, ne întâlnirăm de odată cu bătrănul fabricant de ciorapî și cu frumoșa lui fată! Cea dintăiu pomenire despre această întemplantare a constat într'o activitate mărită a inimei, care-și estinse influința sa și asupra mea și curënd auđii o voce țicënd: „Papa, papa, vine d-nul Cutare!“

Bunul papa cercă, după cum mi se păru, să se facă nevęđut cu sęrmăna lui păserică, care se sbătea; dar proprietarul meû se supuse la impulsul momentului, fără a se gândi mai departe la urmări. Ne salutarăm, ne strinserăm mâinile și hălbăirăm tot felul de întrebări și răspunsuri fără legătură, ceea ce îmi procură mare petrecere. Sferșitul cāntecului fu, că furăm invitați, să cercetăm pe papa fabricantul de ciorapî în locuința sa din rue des comediens. Inima din apropierea mea era încă într'o excitațiune însemnată și, în urma jurământului meû, me vęd silit de a recunoșce, că în primul moment, în care-și întorse bętrănul spatele, simții un corp mōle de femeia apăsându-me lin, pe când buzele amănților revęrsaũ declarări de amor renoite.

Tōte acestea erau forțe frumoșe și plăcute, dar nu-mi prezentară nici o compensațiune, pentru-că îmi pierdui ospęțul cu ocasiunea această, și me decisei să-mi resbun, îndată ce se va repeta aceeași necuviința. Din nenorocire n'am trebuit să aștept mult și pe când orele sburaũ în „schimbarea fierbinte a simțămintelor delicioșe,“ eu am fost din nou negligēt și uitat.

Aceasta me făcu forțe moros și împrumută părerilor mele despre lucruri în genere un colorit forțe nesănętos. Așadar pe când degageam eu unele acide maladive, transportai neplăcerea mea asupra întregului sistem, și produsei o astfel de iritațiune, încât se născu o cęrtă între cei doui amanți, cari se affară pentru a două oră în punctul, de a se despărți.

De aceea fiă-cărui înamorat fi dați bine-voitorul sfat:

Femeia „cultă“.

„Cultura“ femeii este o noțiune înțelesă în genere forțe fals nu numai de particulari, ci și de institutete de creșcere. Sunt pensionate private pentru instruciunea inferiōră și superiōră a fetelor, sunt școli publice, care au cam același program. Însę trebuie să mărturisim, că direcțiunea, care se dă instruciunei fetelor atât în unele cât și în celelalte, este încă departe de a fi cea adevęrată. Clasele mai pușin avute, care cercetěză școlile publice, primesc instruciune în limbă, în lucrul de mână, în musică, desen etc. cu un cuvânt își capęta însușirile necesare unei femei din „buna societate.“ Aristocrația, seû clasa care pretinde a fi aristocrația, preferă instruciunea în sful familiei, seû cel mult în pensionate „aristocractice,“ unde

grięșce bine de stomachul teũ, că-cî influința lui este mai mare, decât cređi, și sunt pe deplin convins, că în urma unor conturbări în acel organ important s'au rupt mai multe relațiuni de amor, decât din ori-ce alte motive. Este forțe frumos și sună forțe plausibil, când se aud amintindu-se motivele, din care voeșce unul seû altul să rămână flăcău. Se vorbeșce de înțelepciune, de necesitatea de a-și procura mai întâiu mijlocele de lipsă pentru combaterea speselor unei gospodării mai mari etc. etc.; adevęrul lucrului însę este, că o conturbare seû destrămăre a facultății de mistuire face amęndouę securile urciōșe, prea iritabile, neîncređetore și alegętore, și produce o mulțime de alte însușiri rele, despre care se crede cu ręcăcire, că-și au originea în creeri seû în ficat.

Cei vechi n'aveau dreptate, când arętau organul din urmă ca basa inclinărilor, și cei noui au tot atât de pușină dreptate, când caută baza iubirei în inimă. Stomachul, stomachul este adevęratul isvor al acestei pasiuni sublime și me umđu de mândrie și amor propriũ, când fac această mărturisire.

Deore-ce în sferșit căpętai ęrăși voe mai bună, amanții se împęcără și se decisę să se căsătoreșcă; astfel romantica relațiunei întregi se sferși. Un mare filosof pretinde, că partea psihologică a amorului începe cu cel dintăiu suspin și se sferșeșce cu cea dintăiu sărutare. Ași putea spune forțe multe despre această și m-ar fi ușor, să-i frec urechile atât amintitului mare filosof, cât și la mulți alți autori, cari au flecărit despre tema această; totuși am ore-care motive importante ce-mi impun tăcere în privința această.

Scurt timp după logodna reală a amănților, ne întorserăm cu toții acasă. Stăpănul meû trebui să audă ore-care reproșuri dela amicii seî, când le făcu el cunoscut pasul seû. Cuvęntul de „mesalianță“ fu pronunțiat. El din contră fi făcu atenți la frumșeța fetii și, ceea ce era eum se pare lucrul de căpeteniă, la cassa bine umplută a fabricantului de ciorapî, și susținu, că, în urma așteptărilor sale, de sigur nu va avea motive nici odată, să se căeșcă de alegerea sa. După această declarare a stăpănului meû, abia voiu mai avea lipsă să adaug, că contra-observările amicilor seî erau cu totul nefolositoare; deci nu mult după fericita nōstră întōrcere în patriă se serbă nunta cu totă pompa, pe care o putea desvolta casa și cassa unui bętrân și bogat fabricant de ciorapî.

(Va urma.)

se eșcută cam același program, ca în alte școli, numai pōte cu mai pușină serioșitate.

Ce vedem, că urmeză din acest mod de creșcere al fetelor? Fata de ori-ce clasă ar fi, devine o femeia, care cunoșce plăcerile bunei societăți, șcie critica un concert, o bucată teatrală, danțeză forțe bine, îndrugă franțuzeșce, nemțeșce, englezeșce, italieneșce, vorbeșce pōte destul de corect romăneșce ba chiar scrie în diare, este pianistă de talent, eșcelentă în desen, ba face și acuarele destul de reușite, așadar e o femeia „cultă“. Femeia „cultă“ șcie tōte, numai ce trebuie nu: economia casei.

A! ęta buba în instruciunea femeieșcă. Această greșelă au recunoscut-o pedagogii cei mai de frunte și au

cercat a o îndrepta, dar o schimbare atât de fundamentală în programul școlilor se poate întâmpla numai cu înțelul, fiind-că sunt de lipsă puteri nouă și esperință. Ce e drept unele pensionate, recunoscând adevărul criticelor îndreptate asupra lor, au înscris în programul lor și instrucțiunea fetelor în economia domestică, dar acest punct nu s'a executat cu seriozitate.

De altcum în privința acesta ne lovim și de nișere prejudețe, care vor dispărea îndată ce se va fi dat creșterii direcțiunea adevărată. Ca o femeie cum se cade să meargă în bucătărie, ba chiar să săvârșescă unele lucrări de casă, care se par de sfera clasei de jos, se socotește un ce umilitor în gradul cel mai înalt. Focul și lucrările grosiere strică mâinile și „teint“ul; hainele frumoase se pătează, trebuie dar un costum mai modest pentru a îndeplini lucrurile casei. Ei! dar chiar în momentul, în care d-ra de casă este cu mâinile înroșite, îmbrăcată ca pentru bucătărie, se poate anuncia o vizită. Ce rușine a fi găsită astfel de un străin! Credem, că din contră ori-ce om cu bun simț va fi încântat de a găsi o d-ră amabilă și de altcum învățată în mijlocul ocupațiilor casnice. El va câștiga o idee escelentă despre dânsa și o va stima ca pe o fitore „mamă de familie.“

Câte-va cuvinte vor explica, ce se întâmplă în cazul contrar. Tinerii, cari se mișcă în cercul domnișoarelor în societăți elegante, vor fi încântați fără îndoelă de talentele felurite, de instrucțiunea variată a fetelor „culte,“ vor fi răpiți de entuziasm și vor dori să petrecă tot timpul într'o societate atât de plăcută. Când vor voi însă a-și alege soța vieții lor, se vor găsi într'o pozițiune foarte încurcată, știind, că toate aceste strălucite fete nu cunosc nimic din economia casei. Ei își vor face de o parte socotela veniturilor lor, de altă parte socotela costumelor de bal, a bucătăresei, a concertelor, teatrelor, seratelor, și a altor lucruri frumoase, și fiți siguri că totdeauna se vor retrage spăimântați dinaintea unui pas, care-î va conduce de sigur la ruină sevă la nenorocire casnică. De aceea să nu se mire d-rele de cultură înaltă și variată, decât tineri din societatea lor își caută femeia în cercuri de fete mai simple, dar cel puțin bune „gospodine,“ sevă că, în cazul cel mai rău, rămân holtei. Direcțiunea dată creșterii fetelor noastre conduce fatalmente la această stare a lucrurilor, descurajază tinerimea de a păși la căsătorie, prin urmare face să propășescă legăturile neiertate. Aceasta este atât de adevărat, încât vedem numărul căsătoriilor micșorându-se într'o proporțiune înfricoșată. Decă fetele acuză tinerii,

că nu se însoră, să caute o mare parte a vieții în sine însuși.

Dar să presupunem pentru un moment, că un tineră atras de o pasiune escitată în mijlocul unui bal, încântat de spiritul strălucit al unei d-șore, sevă împins de speranța unei zestre frumoase, în sfârșit din ori-ce cauză iese o fată cu cunoștințe brilante, dar fără creșterea casnică necesară. Tineră femeie nu va ști conduce singură economia casei, va avea în gând numai seratele, petrekerile, ér bucătărese și celălalt personal de serviciu va ști prea bine să pună la o parte economii făcute pe conta neștiinței dânsului de casă. Bărbatul va trece cu vederea aceste lucruri în decursul lunii de miere; dar în curând i se vor deschide ochii, când va vedea că tot venitul lui se trece în casă. Atunci vor începe reproșuri, explicări, neînțelegeri, isvorul unui șir de nenorociri domestice, care vor amărî viața celor două soți. Aici trebuie căutată cauza destrămării atâtor căsătorii de amor între tineri, cari se potriviau. Urmarea este atât de neîncungiată, încât ea formază un fel de

spaimă pentru totă tinerimea, care vede ce se petrece în casele amicilor sevă cunoșcutor.

Din această a-versiune a tinerilor pentru căsătorie urmază o altă plagă socială, care în timpurile noastre este așa de populară sub numele de emanciparea femeilor. Vădând împușinarea căsătoriilor, fetele au venit la ideea de a se aplica la lucrări bărbătești, pentru a se putea susține și fără spriginul bărbaților. Stenografiște, telegrafiște,

Gândacul Colorado. (Pag. 141.)

amplioate de poștă, comerciante, fabricante, toate aplicări, care fac numai concurență bărbaților, sunt mijloce de scăpare din direcțiunea greșită a creșterii fetelor. Ajungem pe calea acesta la o adevărată calamitate socială. Cine, mă rog, să conducă trebile casei, cine să îngrijescă de copii, decât dânsa merge la birou, sevă la prăvălie etc.? Când femeile își vor pune silința să-și câștige adevăratele cunoștințe necesare unei mame de familie, când în loc de mimosă răsfățată prin guvernante, sevă o închipuită spulberată prin ideile de emancipare supte în „cultura înaltă,“ când în loc de aceste ființe nedemne de nobilul, de sublimul nume de „femeie,“ bărbații vor ști că găsesc o prietină, o economă bună, o mamă de familie serioasă, fiți siguri că nu se vor retrage înaintea unui pas, care le promite adevărata fericire casnică. A! fetelor, nu indiviți pe acele harpii, acele sgriftoarice egoiste și rele, care creșându-se mai învățate decât bărbații vor să conducă destinele lumii, fără a fi capabile de un mic sacrificiu al amorului propriu spre binele comun. Lăsați-le să-și consume fiera, care le

va îngălbeni fața, lăsați-le să guste ele singure urmările înaltelor cunoștințe incompatibile cu rolul lor pe pământ.

Voi păstrați-vă rochia, decât acele femei vor să îmbrace pantalonul, păstrați-vă grațiile, încântările, generositatea, sublimul devotament și bunul simț al secolului vostru. Atunci bărbații vă vor admira și vor fi erași ca mai înainte față de voi. — La din contră ne faceți să mergem înaintea unei destrămări morale complete; și nu va trece un secol, decât mergem cu acest pas, până când fericirea casnică va deveni un mit, er creșterea unor cetățeni sdraveni o legendă din bătrâni.

Cu toate greșelile timpului nostru de „progres“ trebuie să recunoștem însă, că în unele familii burgeze mama de familie dă fetelor sale o creștere casnică, pe care a moștenit-o și ea din timpuri bătrâne. Fata burgeza va deveni bună economă, va ști găti bine, va supraveghia servitoarele, va cöse, va curăți prin casă etc. și va putea avea și alte cunoștințe cerute de buna societate și câștigate în școlile de fete.

Dar ajunge atât? Nu! ... Basa la cunoștințele economiei de casă trebuie pusă în școlă. În programul școlilor de fete trebuie să ocupe un loc important științele naturale și chimia aplicate la viața casnică. Trebuie ca economă să știe de ce face un lucru, să înțeleagă logica acțiunilor sale în bucătărie și în casă, er nu să lucreze mecanic ca cea dintăiu servitoare cu experiență. Numai în modul acesta va putea ea impune personalului de serviciu, va diriga cu cumpet și cunoștința de cauză lucrările lor, cu un cuvnt va fi un adevrat tezaur pentru casă. Economia astfel aplicată va caracteriza pe femeia adevrat „cultă“; lucrările de casă nu vor mai fi o dejosire, pentru că aci știința va fi împreunată cu praesă. Autoritatea femeiei convinse de motivele acțiunilor sale, cugetarea, raționarea, va fi în stare să-i dea rangul cuvenit în casă, și-i va procura tot-deodată o nobilă petrecere, o muncă demnă de ea. Astfel înțelegem noi femeia „cultă“.

Iosif Popescu.

Copilul.

Copile, mic și fraged, la sinul maiceii tale,
Tăcut și fără de griă, pășesci p'a vieții cale
Și n'ai de ce ofta;
Figura-ți ângerescă
Stă numai să zimbescă,
Că-cî zîmbet și-este traiul, copilăria ta.

Tu dormi! tablou de farmec ce poesia încântă,
Că-cî vise 'ngrozitoare gândirea -'ți nu frământă
Și spectre 'n somn nu vești;
Tresari câte o dată,
Privești și-a ce cată
Spre buza ta de florie și erași dormitezi ...

Copile, vai! tu nu știi cā aste dulci minute
De lină încântare, de farmece plăcute
Au cursul efemer,
Și viața ce te-așteaptă
În viitor, deșteaptă
O crudă îndoflă, speranță și mister!

Că-cî pân' la grōpa rece când viața încetază
Sermanul om nu știe ce zile îl urmază
Ce sōrte va avea;
Va fi 'n nenorocire,
Sēu dulcea fericire
În vise de plăcere va duce viața sea.

Atunci când mōrtea vine, când sufletu 'n cer sbōră
Misterul se fîneșce, speranța se dobōră
Și viața-a devenit
O pagină, în care
Credințe și trădare,
Virtuți și cu desfrēuri, își fac rēșboiu cūplrit.

Dar pānă l'astă ōră de lacrimi, suferințe,
De zîmbete, plăcere, de ure, de dorințe,
Putea-vom noi să șcim,
Acest prunc ce-o să fiă,
Când numai cerul știe
Și-ascunde fiă-cărui secretul sēu intim?

Ajuns în flōrea virstei, va fi un geniū mare,
Poet fără de sēmān, erou plin de vigōre,
În lupte mult distins;
Vestit în vitejiă,
Întors din bătăliă
Cu lauri de mārire va fi capu-i încins.

Sēu sclav al pasiunei teribilă, hidōsă,
Va fi disprețul lūmei, purtarea-i ticăloasă
Al sēu traiu va 'negri;
Va merge să ucidă
Cu māna sa sordidă
Pe tată, p'a lui mamă, pe cei ce'l vor iubi?

Nu tremurați d'acēsta! L'a crimelor pornire
Nu-s pîedece puternici să facă 'nprotivire.
Șciiți ce e de ajuns?
Frenetica iubire
Și-a banilor dorire,
Că-cî vițul oribil sub ele stă ascuns.

Dar ce gāndesc la rele, când astă creaturā
Pe fruntea sa seninā nu are 'ncrețiturā,
Când ride răpitor,
Și ce să 'ntrebām sōrtea
Când ați sēu māine mōrtea
Ne tae firul vieții și-al nostru viitor?

I. Moșoiu.

Gāndacul Colorado.

Un pericol serios amenință populațiunea europenă supt forma unū mic gāndac din America de Nord. Acesta este așa numitul gāndac Colorado, care pustieșce planta de cartofi și care s'a lătit în America de Nord într'un mod atât de înfricoșat și a cășunat pagube atât de mari, încât

s'au născut îngrijiri fōrte mari, când se lătișe vestea despre aparițiunea gāndacului în Europa. Este cunoscută utilitatea și răspândirea cartofilor, pentru care gāndacul Colorado este un inimic mai mare decât chiar phyloxera pentru viața de viă.

Acest gândăcel (veți il. de pe pag. 140) este mic, lung abia de un centimetru, lat de șapte milimetre și înalt de cinci. Forma lui este rotundă, colorea galbină-roșie; pe față-care aripă se află câte 5 dungă negrii, er în mijloc a un-spre-decea. Afară de aceste linii mai are pe pavază 11 puncte negrii, dintre care cel din mijloc e mai mare și sémână cu V roman. Pipăitoarele (antenele), și picioarele îi sunt negrii. Numele științific îi este *Chrysomela de-ceulinea* sau *Doryphora dec.* și se ține de specia chrysomelilor.

Gândăcul Colorado se sporește foarte tare. Gândăcii, cari sunt în viață toamna, ascundându-se sub pământ, ernéză și eșind primăvera, muerușca începe a depune ouăle pe partea din jos a frunzei, cam 10—12 într'un loc; acesta o îndeplinește ea în decurs de o lună. Preste tot depune o muerușcă 1000 de ouă. După o săptămână ies larvele, care la început sunt roșii-brune, mai târziu gălbui, grase, cărnoșe, și în formă de pară, au picioare și pustiesc frunzele de cartofi tot așa de grozav, ca și gândăcul format. Larva, care este mai mare decât gândăcul format, crește în decurs de trei săptămâni; atunci se ascunde în pământ, aici se metamorfozează și după zece zile se arată ca gândăcul format pe deplin. Noua generațiune începe a se spori după câte-va zile și acesta ține până toamna, așa încât de primăvera până toamna din față-care gândăcel se sporește cam o cetă de o jumătate milion, decă nu împiedecă nimica sporirea lor.

Adevărata patrie a acestui gândăcel este Colorado, pe cōstele orientale ale munților Rocky Mounts, unde a trăit la început pe frunzele plantei *solanum rostratum*, cu tōte că la cas de lipsă se mulțameșce și cu altele. Când a început agricultura să cultiveze cartofi, gândăcul Colorado a ales de predilectiune această plantă și atacă cu miliardele plantațiunile acestea.

Sporirea lui străordinară sileșce pe această insectă, ca din timp în timp să dea drumul unor cete, care se duc să-și caute nutreământul într'altă parte; o cetă constă cam din 10—20,000 de ființe și unde găseșce plantațiuni de

cartofi, se așeză statornic, nu ca lăcustele, care după ce au pustiit un ținut se duc mai departe. Din noua coloniă în curând emigréză o cetă, dar numai partea aceea, care n'are destul loc; greul armatei rămâne statornic.

În urma acestora se pōte înțelege ușor lățirea uimitoră a acestui gândăcel; în 1859 a fost el mai întâiu observat în statul Nebraska, vecin cu patria lui; de aci în 1861 a și ocupat Missouri și cătră Sud Kansas, de unde s'a lătit neîntrerupt în tōte părțile așa, încât în 1874 s'a ivit și în părțile oceanului atlantic.

Gândăcul Colorado nu atacă chiar gogōșele de cartofi, ci cotorul și frunza, dar acesta într'atâta, încât nu se mai vede nici urma plantei și formarea gogōșei se rămâne cu totul afară, se și forméză numai cartofi ca alunele. În mai multe ținuturi ale Americii a trebuit să se lase numai într'atâta producțiunea cartofilor. În America de Nord a fost acesta o lovitură mare, dar nu o cesțiune de viață, fiind-că populațiunea este puțin numerosă. În țerile tare împopulate ale Europei încetarea producțiunei cartofilor ar cășuna o adevărată catastrofă.

N'a fost dar fără de causă, că unii oameni de specialitate și-au îndreptat atențiunea asupra acestui gândăcel. Într'adevăr este cam greu a împiedeca introducerea acestei insecte în Europa, deore-ce gândăcul Colorado pōte fi adus prea ușor în porturile noastre în fân, frunze uscate, etc. Încă în 1877 s'a lătit trista faimă, că în Germania lângă Colonia s'a ivit insecta într'o plantațiune de cartofi, de unde se pōte lăți în scurt timp în tōte părțile Europei.

Este imposibil a împiedeca se și chiar a micșora stricăciunile gândăcului Colorado în America, deore-ce așa ceva nu reușese într'un loc, unde s'a încins acea pestilență. Dar unde se începe numai lățirea insectei este un mijloc de a o nimici, și adică: plantațiunea atacată trebuie pârliță cu desăvârșire prin petroleu și găteje uscate. Dar ca acest mijloc să folosescă, trebuie întrebunțat îndată ce se iveșce plaga, până când insectele n'au ocupat o suprafață destul de mare. De aceea atragem atențiunea economilor asupra acestui fact și-i invităm să fiă cu ochii deschiși!

V a r i e t a ț i.

Din Sevilla cea bețrână. Andalusia este adevărata patrie a romanticei. Aici nu s'au petrecut romanele sentimentale ale blondei Germanie cu darurile sale de „nu mă uita” și suspinurile junelui Werther. Nu, aici în focul pasionat al Sudului, romanul iea caracterul aventuros, sêlbatic. Maurul înfocat, care trăia odată în bețrâna Sevila, desfidea pericolile, desfidea mōrtea și, purtat de mândrul se și andaluz sbura la ferestra iubitei, se urca la grila îngustă, și chiama pe adorata sa cu glasul dulce al iubirei. Și etă frumoasa femeia se rădică de pe divanul voluptuos al haremului, chiamă pe Saracena favorită și fidelă. „El e la ferestră.” îi dice ea repede, pe când ochii-i aruncă scântei. Sunt acei ochi admirabili ai Spaniei înfocate, acei ochi, cari rănesc pentru vecie inima sêrmanului străin neprecaut. Sclava viclenă, dar fidelă, înțelege sensul cuvintelor stăpânei, iea un scaun și rezimându-se cu mâinile de el formeză o treptă via, pe care se urcă frumoasa femeia (veți ilustr. de pe pag. 133). Etă-i acum amōndu la ferestră, el pētrundēndu-o cu focul ochiului se și serios și energie, ea vorbindu-i cu dulcele glas al femeii iubitoare. Pentru a căta oră își spun ei tainic dorul nestins, dorul înfocat, care-i consumă ca un jeric? Val! sōrtea nu-i lasă să se unescă, dar buzele lor înfierbentate își răsună

printruun dulce sărutat. Gratia nu le lasă libertate mai mare. Dar Saracena oboșeșce, pași se aud în coridore, alarma se dă în casă, oameni armați ies pe uși . . . aide, ultimul sărutat . . . Maurul se aruncă pe generosul se și armăsar și sbōră, sbōră ca vântul, ca gândul, desprețuind inimicii, ce-l urmăresc. — Timpurile acelea nu trecut; Sevilla, oraș cam de 80,000 de locuitori, are industriă și comerț strălucit, dar romanul a rămas tot atât de pasionat. Acum nu mai sunt aventurile cavaleresci, dar tinerul Spaniol tot iubeșce cu foc, și draga lui e în stare a sacrificia tot pentru alesul inimei sale. Cerul fierbinte al Spaniei șcie aprinde în locuitori pasiuni tot atât de fierbinți și care se și conduce la fapte nobile, dar și la crime oribile. Acesta e caracteristica simțămintelor puternice!

Dinte pentru dinte. După o înșcunțare a diarului „Hioyo News” preoțiunea japaneză se cugetă serios, să trâmă misionari în Europa pentru a converti popōrile la buddhaism. În Aprilie viitor se deschide în cetatea Kioto un nou seminar grandios de preoți buddhaiști. Seminarul va conține 1200 de elevi, dintre cari cei mai capabili se vor trâmă în Europa ca misionari.

Unde fac „naufrași” paserile călătore. Despre această istorișce Dr. Carol Rus în diarul se: „Lunea înaripată”

(Die gefiederte Welt). Este cunoscut, că mai toate animalele, dela polipi până la sugătore, sunt atrase de lucirea unui foc nocturn; la diferite vânători se poate întrebuința cu succes acest fenomen. Și paserile urmează atracțiunii remarcabile, care la multe din ele devine fatală. Pe țermii mării nordice și ostice se află, cum se știe, un mare număr de faruri, la care sufer naufragiul mii de paseri călătore pe fiă-care an. Un ampoi al unui far făcu următorul raport: În nopțile calde de veră voltigăză o mulțime de buhe și alte paseri de noapte, ba și mici paseri cântătoare, impregiurul laternelor farului, se se așeză pe gratia de sirmă, cu care sunt impresurate plăcile prețioase ale aparatului luminos. Din cele ce urmează pe pote cunoșce importanța acestei asigurări. Abia se inclină vera cătră sferșit, și etă că începe marea emigrațiune a lumii înaripate dela Nordul cel rece cătră Sudul cel plăcut. Mai totă noptea sună și durue gratia turnului, că-cî emigranții înaripați s'au lăsat a fi abātuți dela calea lor și sboră surând cu o repedițiune însemnată asupra rețelei de fier, pentru a plăti cu viața acest „pas alătorea cu drumul.“ Multe își rup ciocul în două seū își sdrobesc capul, altele trec cu capul prin găurile grilei și mor sugrumate. La unele rana nu este chiar mortală, dar totuși destul de mare pentru a le împiedeca să mergă mai departe; atunci nenorocitele paseri rēnân spânzurate de grilă seū cad de pe turn, se sdrobesc și devin prada pisicilor pânditoare. În societatea de călătorie se află înse și sburătorii mai precauți, că-cî aceștia șed nevătămați pe sirmă și privesc ore întregi în flacări, de care se par legate. La revērsatul zorilor se vede o priveliște durerosă. Aci zac o mulțime de paserile cântătoare, și între naufragiate se află de regulă și cocori, rațe și gășce sēlbatiche. Pentru cele dintăiu este fatal ciocul cel lung, la cele din urmă li se rupe partea de jos a ciocului.“

Goethe ca hypochondru. Diarul „Neue freie Presse“ istoriseșce: Căpitanul de husari F. de Schwannenfeld venise în Iunie 1813 la Teplitz pentru restaurarea sănătății sale. Teplitz era foarte plin. Cu multă osteneală îi succese căpitanului, să capete o cămăruță aproape subpământeană cu o ferestră cu vedere spre grădină. Spre marele seū năcuz venia în totă dimineță un domn imosant, un ôspe dela băi, în grădină, unde se așeza pe o bancă astfel încât în-tuneca cu spatele ferestra căpitanului. Schwannenfeld se reculesc într'o di și agrăi pe străin poftindu-i pe ferestră: „Bună dimineță!“ Nu urmă nici un răspuns. Husarul nu se speria, ci dișe: „D-ta ești un hypochondru și nu trebuie să ședî atăta. Așa nu te scapi de hypochondrie! Așteptă, îndată mă duc afară să povestesc cu d-ta! Veî vedea, că sunt un medic bun!“ Cum a diș, a și făcut. El vine în grădină, străinul îl primeșce foarte bine, și în curēnd îi putea cine-va vedea preumblându-se la braț prin grădiniță. Acestă preumblare de dimineță le plăcu într'atata. Încât o repetă în totă ziua. Odată găsi căpitanul pe pacientul seū în societatea unui „amic“, căruia îi fu prezentat ca „medic de hypochondrie“. — „D-ta ești, cum îmi pare, fostier“, dișe căpitanul cătră străin. „D-ta nu-mi pari hypochondru; d-tale, pentru a te păstra în voe bună, ar trebui să-ți dai prânduri, pentru care deū n'am bani!“ Amēndou amicii rīseră de acestă ideă, și acum se puteau vedea preumblându-se toți trei în tôte diminețile cufundați în conversațiuni intime. Odată un amic provocă pe d-nul de Schwannenfeld să-l presinte lui Goethe. Schwannenfeld fu foarte uimit, când audi că tot Teplitzul îl știe în relațiunile cele mai intime și unice ale lui Goethe și ale ducelui de Weimar (acesta deveni numai în 1815 mare duce). Căpitanul se îmbracă îndată în uniformă de paradă, își făcu visita și fu primit foarte bine. Dar cu negenarea de mai nainte se gătașe. —

Locomotivă de stradă. Pe timpul esposițiunii din Paris ajunse pe Champ de Mars o locomotivă de stradă din Zürich. Acestă locomotivă a percurș în nouē zile distanța de 580 Kilometri dela Zürich la Paris. Constructorii acestei mașini primă din partea deregătoriilor permisiunea

specială, de a merge cu ele pe drumul de țără. Consumarea de cărbuni a fost de 4250 Klgr.; cărbunii s'au cumpărat pe drum. Consumarea apei 25,000 Klgr. Greutatea mașinii 6300 Klgr., cu cărbuni și apă cu tot. Mașina se învertia ușor într'un cerc de 6 metri de diametru. Călătoria s'a făcut fără nici un accident, deși a trecut prin multe sate și orașe.

Un teatru inotător. Un speculant din New-York a pus să se transforme o barcă de excursiuni într'un teatru, pentru a da în decursul verii reprezentațiuni teatrale pe basinal Erie. Deore-ce jurisdicțiunea cetățenescă nu se estinde și asupra apei, se încungiură legea, care opreșce reprezentațiunile de Dumineca.

Statistică. — *Instrucțiunea elementară în Francia.* O statistică a instrucțiunii elementare, pe care a publicat-o de curēnd ministrul Bardoux, conține următoarele cifre: Cea dintăiu numărare a populațiunii în Decemvre 1876 avu drept rezultat, că Francia are 4.502,894 de copii dela 6 până la 13 ani, anume 2.278,295 de băeți și 2.224,599 de fete; ei formeză la olaltă ceva mai mult decât a opta parte din populațiunea totală a Francei, și adică 61 procente pentru câmpie și 39 procente pentru cetăți. Pentru instrucțiunea lor se numără în anul 1876-77 71.547 de școle elementare de totă specia, între care 9352 gratuite. Ele se împărțiră în 25.418 școle de băeți, 29,126 școle de fete și 17,003 școle mestecate. 51.657 erau fără confesiune; și adică 38.149 de băeți seū mestecate și 13,508 de fete. Numărul școlilor fondate în cătune modeste a fost de 3142. Personalul de instrucțiune atinse cifra de 110,709 învățatori și învățătoare, și adică cele din urmă formeză jumētaea cea mai numerosă de 58,992. Aci s'au socotit și școlile private; în școlile statului instrueză 33,663 de învățătoare și 46,400 de învățatori. Instrucțiunea laică ocupă 42,249 de învățatori și 21,776 de învățătoare, ér instrucțiunea congregaționistă 9468 de învățatori și 37,216 învățătoare. Din câte o sută de școli sunt 28 dirijate de congregațiuni, din câte 100 de învățatori și învățătoare se țin 42 de congregațiuni. Diplomă au 68,997 de învățatori și învățătoare. Încă astădi mai instrueză așadar 41,712 persoane în școlile publice, fără a fi depus vre un esamen. Numărul total al elevilor înscriși în anul școlastic 1876-77 pentru instrucțiunea elementară, fiă a statului fiă privată, a fost de 4.716,935, anume 2.400,882 de băeți și 2.316,053 de fete. În același an au rēmas afară din școlă 624,743 de copii de 13 ani.

— *Statistica drumurilor de fer.* Profesorul Neumann din Viena a computat speșele construcțiunii tuturor drumurilor de fer din lume și a găsit, că ajung la nouē-șeci miliarde de Franci. După socotela lui mai departe circula pe ele 62,000 de locomotive și 112.000 de vagone de persoane¹⁾.

Modă — În ziua de astădi ômenii de știință nu se geneză de a discuta moda. Între alții scriitorul germân Bischer a scris o carte, în care cērcă a combate într'o limbă de multe ori dură tendința de astădi de a purta baine strinse. El numeșce acestă moda scandalôsă. Pote că n'are cu totul dreptate. Haina de astădi încheiată până sus corēspunde la tôte regulile moralele celei mai severe și forma acomodată corpului nu ascunde avantegele lui. Ore acesta să fiă un păcat? Se 'nțelege că esagerațiunea e rea pretutindene; dintr'o haină nu trebuie să se facă o tēcă. Afară de acestă esagerațiune, care face să dispară ori-ce crețe, moda de astădi corēspunde mai mult regulilor estetice și am dori să nu fiă nici-odată înlocuită prin malacôfe și alte vestminte infoete. — Decă haina de astădi este cu gust, dă gratia și plasticitate corpului, ore este ea cu totul practică? Se pare că nu, și de aceea se iveșce în Englitera tendința pe a o înlocui printr'o modă luată după îmbrăcăminte elină antică. Costumul constă dintr'o haină de desupt încheiată până sus, ca o rochiă princesse, dar ceva mai pușin strinsă pe trup, și care la baluri se pote decolta

¹⁾ Suma din urmă ni se pare prea mică.

și purta fără măneci ca chitonul antic, care i-a servit de model. Peste această rochiă vine paliul. El constă dintr'o bucată de stofă în forma unui șal, țesătură moale, ușoară, suplă, care se îndoește astfel ca să formeze un paralelogram, la partea superioară a lui se cos 4 noduri, unul la fâ-care colț și unul în pătrarele corăspundătoare. Când se îmbracă paliul, ambele noduri interioare se fixează pe umeri prin niște nasturi; partea șalului, ce atâră în tre umeri, se strînge la talia, din jos de care cade peste baina de desupt, ca și capușonul burnusului arab. Amândouă colțurile, care atâră de pe umeri, se încrucișează peste piept și se îmbumbă la laturile respective. O cingătoare, care susține draperiile împregiurul taliei, completează toleta; când o îmbracă cine-va, crețele paliului se cuprind în mână la latura stângă așa, încât cad peste cingătoare. Totă operațiunea se sevăreșce mai iute, decât am descris-o. Ca decorațiune a paliului, a căruia povară o pōrtă numai umerii, se pot întrebuița avantajos broderii artistice și chiar dantele.

Notițe economice. — *O nouă materie de țesut vegetalică*. După o comunicațiune proprie a casei Hans Ewald și Comp. din Zittau au descoperit ei o nouă materie de țesut, în locul bumbacului. Această materie nu numai că este mai efină decât bumbacul cu 20—25 de procente, dar este și mai lănosă, mai durabilă și mai bună. Noua materie provine de pe continent și se pōte căpeta în massă, dar numai prin firma amintită. Casa acesta se ofere, de a trāmite interesatilor mostre și notițe de prețuri și are de scop să invite mai mulți capitaliști la crearea unui stabiliment mai mare.

— *Falsificările berii*. În loc de hameiul folositor sănătății se pun în bere surogate de ale lui stricaciōse direct seuz indirect, respective veninoase. Dintre acestea numim: Enzianul, quasial, pelinul, aloē etc., fără a sōcoti adaogerea apei și mijlocele de desacidificarea cu natron și alte sāruri.

Momente de distrațiune.

— „Ce ceri pentru un litru de lapte?” întrebă un domn pe o lăptăreșă.

— „Cinci cruceri,” rēspunse acesta.

— „N'ai cu trei cruceri?”

— „Nu”; după o paușă, „dar îți pot face și cu prețul acela.”

— „Tot este amorul lucru ciudat,” dicea cine-va într'o societate, „când mi-am luat nevastă, era să o mănânc de dragoste, și acum îmi pare rău, de ce n'am mâncat-o.”

— „Mătușică, îți place turta dulce?”

— „Da, copilul meu!”

— „Atunci o să i-o dau mai bine unchiului Niță să mî-o păstreze.”

Bibliografia.

Trois mēlodies roumaines. 1) Les ētoiles (Stelele). 2) Chère enfant (mândruța). 3) Chanson (doina). Paroles franāaises et musique de Maurice Cohen. Prix chaque 3 fr.; rēunis 7 fr. 50 cent. Paris au magasin de musique du Conservatoire. A. O'Kelly, ēditeur, Faubourg poissonniere, 11. Tecstul acestor bucăți de musică este o traduciune excelentă a poeziilor respective de d-nul Alecsandri. D-nul Cohen dedică aceste arii mēstrului seuz, Victor Masse, compositor de musică franāez, membru al Institutului. Ele respira tētul aerul aci melancolic și visător, aci naiv al Orientului și merită aceleași laude, pe care le-am exprimat vorbind despre „Lira română.” În numărul de față prezentăm cētoritorilor tecstul română și franāez dela „Stelele.” În numărul viitor vom publica celelalte bucăți popularisate prin musică d-lui Cohen. — Aci mai amintim că „La lyre roumaine” se pōte găsi în București la d-nul Leon Alcalay, libraire. Calea Mogoșōdei; bucată cu 3 fr.

— **Prelegere publică** despre Iubileul de 25 de ani în taina a șēsa și în prorocia lui A-B-C. Prețul 30 cr. v. s., pentru România franco bani Ro. Venituri curate în părți egale pentru ameliorarea lefii învțătorilor dela școlă centrală gr.-or. din Dobru, și dela cea gr.-cat. din Turda. Sibiu, tiparul imprimeriei ereșei lui G. de Closius, 1879. Publicațiunea acesta se află de vinđare la advocatul I. Popa, strada Pintenelui, Nr. 19 în Sibiu. Pentru delăturarea speselor de expedițiune sunt rugați toți spriginitorii acestei întreprinderi, a esopera în cercul lor de activitate conscrierea de abonenși și a ingriji de distribuirea esemplarelor abonate. — D-nul I. Popa face cu multă vervă și un spirīt diabolic istoricul școlilor nōstre populare.

Am dori să-l vedem întrebuițându-și mai des talentul seuz umoristic. Recomendăm broșura dēnsului celor ce doresc să petțecă o oră plăcută în veselie contribuind tot-deodată la ameliorarea stării unor sērmani învțători.

— **Consiliul hygienice** pentru creșcerea copiilor de doctorul Dimitrie Cantimir. Peatra, imprimeria judeului Neamtu, 1877. Vom vorbi în numărul viitor despre această carte fōrte folositoare.

Gicitură

de N. M. T.

SĂ se formeze — după permutarea sonurilor din cuvintele: **căde, iad, ani**

un proverb romānesc.

Gicitură de sach

de N. M. T.

L'am	bă	re-	Că	șpu-	'n-	m'a	đi-
af...	de	ne.	trē-	Fi-	ce	șci	te
p'a-	iu-	bi-	iu-	ta-	tă-	îmi	sul
ce	bă	re,	dat,	sē	cu-	Du-	ți-a
bît	cel	tat.	ne	L'am	cer,	dēn-	mult
cu	sunt	ne	sin-	vēn-	în-	sul	ce?
ju-	eū	cu-	fo-	fe-	mai	ia	re,
Măi-	în-	ne-	Nu-	li-	ca-	ri-	dēn-

Deslegarea după sāritura calului.

Gicitură

de Iuliu Mera.

Literite următoare: 3 A, 2 C, 2 D, 3 I, 2 N, 1 O, 2 R, 1 U, să se scrie în cuadratul de jos așa, ca să se formeze patru cuvinte, care cētite din sus în jos, și din stānga spre drepta sū fiă tot acelea.

Cuvintele acelea sunt:

- 1) Un deū al vechilor Germani.
- 2) Un principe al Moldaviei.
- 3) Un nume însemnat în mythologia elină.
- 4) Un membru al corpului omenesc, prin care se efectuează una dintre cele cinci simpiiri.

Deslegarea va urma în numărul 11.

Deslegare nimerită dela gicitura din Nr-ul 7 mai primirăm dela: D-na *Emilia Oniciu* născută *Ciapoachi* din Usdin; D-rele: *Iordēni* și *Aneta Blebea* din Brașov; *Septimia Popovici* din Hatzeg; *Olga Tarangul* din Rădăuși; *Parascheva Ucenescu* din Brașov; D-nii: *Ion Groza* din Arad; *Zenobie Nicodinescu* din Făgărași.

Posta Redacțiunei.

D-Jul 1. M., *București*. Rēspunsul îl vedeți în colōnele diarului. — D-lul I. A., *Brașov*. Ideia D-vōstră am avut-o și noi, dar e imprevănată cu prea mari sacrificii. Pōte pe viitor. Mulțămită pentru gicitori. — D-lul N. N. S., *Iaji*. Poesia are unele părți slabe. Primim și traduceri mici decât vor fi bune. — D-lul I. M., *Brașov*. Mulțămită pentru gicitură. Poesia vom vedea. — D-lul O. L., *Suceva*. Publicăm bucurosi și lucruri din viața populară. Încă n'am putut cēti articolul D-vōstră; în numărul viitor vē vom da rēspunsul, după ce vom fi cētit. — D-rei *As. Rosa C.* Am primit poeziile. Și decât voiți a rămēna anonimă, redacțiunea totuși trebuie să vē cunōscă adevēratul nume.

W. KRAFFT în SIBIIU.

Acatistulu tiparitu rosu si negru cu cirile (Sibiiu) .	crud. — 90
in piele rosia cu copece	leg. 1.50
in 1/4 pandia	" 1.20
Acatistulu cu litere (Sibiiu) crudo fl. — 60, in 1/4 pandia	" — 95
Abn F., Limb'a germana, Cursul I. — 63, Cursulu 2 si 3	bros. 1.05
— Limb'a franceza, Cursul I. — 63, partea II.	" — 85
Albinu A., Amicului jocului de Schach, teoretica si practica	" 2.—
Alexandri V., Teatru vol. I—III. leg. fl. 12.50, vol. I-IV.	" 10.—
— Opere complete, Poesii, vol. I-IV. leg. fl. 7.50	" 5.—
— Opere complete, Prosa leg. fl. 5.—	" 4.—
Alexandrescu G. M., Meditatii, Elegii, Epistole, Satire si Fabule	" 6.—
Alexi Theochar, Dictionar portativu germano-roman.	" 1.60
— Ai carte, si parte. Roman umoristicu .	" — 70
Analele societății academice române:	
Tom. I. Coprinde sesiunile anilor 1867, 1868 și 1869. In 8° 1869 (239 pag.)	" 1.60
" II. Coprinde discursul de receptiune al D-lui A. Papiu Ilarian și răspunsul D-lui Georgiu Baritiu. In 8° 1869 (139 pag.)	" — 80
" III. Sesiunile anului 1870. In 8° 1871 (165 p.)	" — 80
" IV. Sesiunea anului 1871. In 8° 1872 (200 pag.)	" 1.—
" V. Sect. I. Sesiunea anului 1872. In 8° 1873 (120 pag.)	" — 40
" V. Sect. II. Sesiunea anului 1872. In 8° 1874 (193 pag.)	" — 80
" VI. Sesiunea anului 1873. In 8° 1874 (91 pag.)	" — 40
" VII. Sesiunea anului 1874. In 8° 1875 (271 pag.)	" 1.20
" VIII. Sesiunea anului 1875. In 8° 1875 (96 pag.)	" — 40
" IX. Sesiunea anului 1876. In 8° 1876 (XI & 109 pag.)	" — 60
" X. Sect. I. Sesiunea anului 1877. Partea administrativă și dezbateri. In 8° 1877 (208 pag.)	" — 80
Ananescu D., Curs elementar de istorie naturala. Uragiu complet pentru clasele superioare din Lycees si Seminar. Tom. I Geologie. Tom. II si III Zoologia, Tom. IV Botanica, tote 4 tomuri	" 10.30
Andrescu E., Fizica experimentale	" — 30
Antonelli J., Istoria poporului romanu de T. Liviu Patavinu cart. I. broș. fl. — 50, cart. II.	" — 30
— Breviaru istoricu alu scoleloru deiu Blasiu	" — 30
Anulu celu manousu, unu canticu in versuri	" — 10
Apostoleriu intogmitu dupa titulu baser. resar., cu litere. Blasiu 1878, crud. 4.40, leg. in piele neagra si aurita	" 6.80
Ardeleanu Iosifu, Cuventari bisericesci si funebrali	bros. 1.—
Aricescu C. D., Flori dela Tuznadu, Poesii	" — 40
Arnold G., Prim'a conversatiune germana-franceza-romana	" — 63
— Manualu de limb'a germana	" — 85
Articulu XXVIII. despre autoritatile scoleloru popor.	" — 15
Aubert Elena, Manual sistemului metric-decimal, copriindu mai mult de una suta probleme rezonate asupra transformatei mesurilor si monetelor din vechi in unii si vice-versa. Cu Figure in text	" — 25
Aurelianu P. S., Catechismulu Economiei politice	" — 50
Atlas de istoria naturala cu 250 figure colorate	leg. 1.75
Badilescu, gramatic'a latinsu, partea I. si II.	bros. a 1.—
Balcescu N., Cantarea Romaniei	" — 25
— Istoria Romanilor sub Mihail-Voda Vitelul, urmata de scrieri diverse. Publicate de pre deciziunea Societății academice Române, și însoțite cu o preocupare și note de A. I. Odobescu. In 12°, 1878 (XX & 678 pag.)	" 2.—
Bancilla P., Colindele Craciunului si ale Pasceloru	" — 25
Bancov J. P., Canticone	" — 50
Baritiu G., Istoria Regimentulu II. romanu granit.	" — 60
— Dictionariu ungurescu-romanescu	leg. 3.50
Baritiu Octaviu, Gramatic'a limbii magiare	" 1.—
— Magyar-român zebzotâr	" 1.—
Bauman J., Dictionaru romanu portativu	" 1.50
Biblioteca poporului roman, Colectiuni de Poesii vechi	" — 40
Boiu Z., Elemente de geografă pentru scolele populare	leg. — 30
— Elemente de istoria naturii si fizice	" — 30
— Elemente de istoria patriotice si universale	" — 30
— Sunete si resunete. Cercări poetice	bros. — 60
Boliacu C., Colectiune de Poesii vechii si noi	" 1.25
Bolintineanu D., Trajanid'a, Poema epica nationala	" 1.25
— Poesii 2 vol.	" 6.—
— Viata lui Vladu Tiesposiu Voda si Mircea Voda	" — 50
— Viata si faptele lui Mihail Vitelul	" — 50

Branescu D., Iatoria basericesca	bros. — 53
— Moral'a pentru gymnasiu si seminarie	" — 50
Budu T., Concordantia biblica reale partes I. si II.	" 2.—
— Catechese pentru prunci scolari	" 1.50
Calindariu pe 140 ani, asieratu pe 7 planete	" — 50
Canteco de Irodi la nascerea Domnului	" — 20
Cantemiru Demetriu, Opere.	
Tom. I. Descriptio Moldaviae cu Charta geographica a Moldaviei și un facsimile. In 8° 1872 (XII & 154 pag.)	bros. 1.60
" II. Descrierea Moldovei, tradusă din textul originalu latinesc aflat in Museul asiatic, al academiei imperiale sciintifice de la St. Petropole. Cu charta geografică a Moldaviei și un facsimile. In 8° 1875 (XVI & 171 pag.)	" 1.60
" III. Istoria imperiului otoman, crescerea și scăderea lui, cu note forte instructive, tr. de Dr. J. Hodossiu. Partea I. in 8° 1876 (410 pag.)	" 3.20
" IV. Partea II. in 8° 1878 (808 pag. si CXXXIV indice)	" 4.—
" V. Partea I. Evenimentele Cantacuzinilor si Brancovenilor. Partea II. Divanulu. Publicate si însoțite cu o profatua si unu glossariu de G. Sion 8°, 1878 (274 pag.)	" 1.20
Carte de conversatiune si vocabulariu germanu-român	" — 80
Carte de visu, perso egypt, cu ilustr.	" — 20
Carte de vise sau explicarea viselor, culeasa dupa mai multi autori romani, germani si francesi, aranjata dupa alfabet	" — 75
Carte de viasuri a Calugarului Aegidius sau explicatiunea tuturor viasurilor, prelucrate si alcătuita dupa manuscrise vechi egiptene, arabe, chaldeice si asiriane. Traducere din limba germana	" — 75
Carte de rugaciune	" — 10
Carte de defacutu farmecile	" — 08
Carte de noroc, jocu de petrecere in 85 foi	" — 50
Cartice de rugaciune	" — 08
Catechismu pentru scolele poporale graco-catolice, crudu 35 tr.	leg. — 40
Catulescu Benjamin, Catechismulu	bros. — 63
Ceasloru micu (Orologieru) cu cirile (Sibiiu)	crud. — 35
— in piele rosia cu copece	leg. 1.30
Cesar Caiu Iuliu, Comentariile de belul galic, trad. de C. Copăciuc. Comentariile de belul civilu, urmate de Coment. lui A. Hirtiu, de belele Alexandriei și Africana, precum și de coment. de belu iberic ale unui autor anonim, trad. de D. Caian	" — 75
Cerătescu P. J., Compendiu de istoria generale pentru inveliamentulu secundaru. Edițiunea a treia	" — 75
Chirila Elia, Fizica pentru scolele poporale	" — 75
Cicerone M. Tulliu, Philippicele, sau discursurile contra lui M. Antoniu, trad. de Aug. Laurian, tipărit și premiata de societ. academ. rom. din fondul Cusa. In 8° 1877 (248 pag.)	" — 75
Cinci-dieci de istorie morale. Cu 6 chipuri colorate. fruct. Cinstiulu Paraclicu S. Haralambie	" — 75
" " " Mias	" — 75
" " " Marie	" — 75
Ciocanelli Eustaciu, Cursu de Geometria elementaria	" — 75
— Dialogi romano-francesi	" — 75
Ciocanelli Th. E., Principie de gramatica francesco-romana	" — 75
Cipariu T., Acte si fragmente pentru istoria bisericeii romane	" — 75
— Archivu pentru filologia si istoria anii I-IV. anii II, III. si IV. separatu	crud. 12.—
— Crestomatia sau analecte literarie	bros. 1.38
— Cuventu la inaugurarea Asociatiunii transilv.	" — 40
— Despre limb'a romana, Supplementu la sintactica	" — 40
— Elemente de filosofia dupa W. T. Krug, 2 vol.	" 1.50
— Elemente de limb'a romana dupa dialecta	" 1.02
— Elemente de poetica, metru si versificatiune	" 1.03
— Gramatic'a latina, Partea I. broș. fl. 1.50, part. II.	" 1.45
— Gramatic'a limbii romane. Partea I. Analitica	" 1.50
— Partea II. Sintactica	" 2.—
— Principia de limba si de scriptura	" 2.15
— Sciintia s. scripture	" 1.15
Circa Irimie, Gramatic'a limbii romanesce. Partea I. Etimologia	" — 80

(Va urma.)

Când se fac comande să se trimită și prețul se plătește cel puțin o parte din acesta. În cazul din urmă restul se va rădica prin recepere postală. La cerere se vor speda cărți singuratic și sub legătură (Kreuzband), dar atunci pentru francare se urcă prețul cu 10%. Suma acesta ni se va trimite prin asigntia postală d'odată cu comanda. Catalogul, completat din când în când, se va împărți gratis și franco ori-cui va cere. Spre completarea catalogului rog pe DD-nii Editori a-mi trimite în comisiune esemplare din opurile d-lor se să se pune cu mine în corespondință în această privință.